

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Predmet: KSC-BC-2020-06/IA013

Rešava: Panel veća Apelacionog suda
sudija Mišel Pikar
sudija Emilio Gati
sudija Kaj Ambos

Sekretar: Fidelma Donlon

Datum: 20. maj 2022.

Jezik originala: engleski

Stepen tajnosti: javno

Odluka po podnescima odbrane kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu određenih ustavnih prava optuženih

Specijalizovano tužilaštvo:

Džek Smit

Branilac Hašima Tačija:

Gregori Kiho

Zastupnik žrtava:

Sajmon Loz

Branilac Kadrija Veselija:

Ben Emerson

Branilac Redžepa Seljimija:

Dejvid Jang

Branilac Jakupa Krasnićija:

Venkatešvari Alagendra

Sadržaj

I.	DOSADAŠNJI TOK POSTUPKA	2
II.	KRITERIJUMI PREISPITIVANJA	7
III.	PRELIMINARNA PITANJA	7
IV.	DISKUSIJA	8
A.	Greške u vezi s trajanjem mandata Specijalizovanih veća (drugo Tačijevo pitanje).....	8
1.	Argumentacija strana u postupku.....	8
2.	Ocena panela Apelacionog suda	10
B.	Greške u vezi sa kršenjem ustavnih prava	13
1.	Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio jer nije razmatrao pitanje da li režim materijalnog prava Specijalizovanih veća dovodi do nejednakosti, pa time i do kršenja članova 3 i 24 Ustava, zbog čega je ovaj sud „nezakonit“ u smislu člana 103(7) Ustava (u daljem tekstu: Veseljijevo pitanje).....	13
(a)	Argumentacija strana u postupku.....	14
(b)	Ocena panela Apelacionog suda	19
2.	Da li je sudija za prethodni postupak zanemario pitanje da li karakteristike Specijalizovanih veća, uzete zajedno, sistemski ne ispunjavaju uslove iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (Tačijevo peto pitanje).....	26
(a)	Argumentacija strana u postupku.....	26
(b)	Ocena panela Apelacionog suda	27
3.	Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da je relevantni rok da se optuženom sudi u razumnom roku počeo da teče tek 17. novembra 2019. (Tačijevo sedmo pitanje)	29
(a)	Argumentacija strana u postupku.....	29
(b)	Ocena panela Apelacionog suda	30
4.	Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da se uvrščivanjem izveštaja Saveta Evrope u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća Kosova ne krši Tačijevo pravo na presumpciju nevinosti (Tačijevo osmo pitanje)	34
(a)	Argumentacija strana u postupku.....	34
(b)	Ocena panela Apelacionog suda	36
V.	VESELJIJEV ZAHTEV ZA UPUĆIVANJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI SPECIJALIZOVANOM VEĆU USTAVNOG SUDA.....	39
VI.	DISPOZITIV	40

PANEL VEĆA APELACIONOG SUDA Specijalizovanih veća Kosova (u daljem tekstu: panel Apelacionog suda, žalbeni panel, odnosno panel, i Specijalizovana veća),¹ postupajući po članu 33(1)(c) Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 169 Pravilnika o postupku i dokazima (u daljem tekstu: Pravilnik), rešava žalbe (u daljem tekstu: žalbe) koju su Hašim Tači (u daljem tekstu: Tači)² i Kadri Veselji (u daljem tekstu: Veselji)³ (u daljem tekstu, zajedno: optuženi) uložili 15. novembra 2021. na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva (u daljem tekstu: pobijana odluka).⁴ Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) odgovorilo je na žalbe 6. decembra 2021.⁵ Optuženi su podneli replike 16. decembra 2021.⁶

¹ F00001, *Decision Assigning a Court of Appeals Panel /Odluka o raspoređivanju sudija u panel Apelacionog suda/*, 26. oktobar 2021.

² F00004, *Thaçi Defence Appeal against the 'Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused' /Žalba Tačijeve odbrane na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu nekih ustavnih prava optuženih/*, 15. novembar 2021. (u daljem tekstu: Tačijeva žalba).

³ F00005, *Veseli Defence Appeal Against Decision on Motions Challenging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused (F00450) /Žalba Veseljijeve odbrane na odluku po prigovorima zbog povrede određenih ustavnih prava optuženog (F00450)/*, 15. novembar 2021. (u daljem tekstu: Veseljijeva žalba). V. takođe F00003, *Decision on Taçi's Request for Variation of Time Limit, /Odluka po Tačijevom zahtevu za izmenu roka/*, 1. novembar 2021.

⁴ F00450, *Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused /Odluka po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i tvrdi da su povređena određena ustavna prava optuženih/*, 31. avgust 2021. (u daljem tekstu: pobijana odluka).

⁵ F00006, *Prosecution Response to Veseli Defence Appeal Against Decision on Motions Challenging Constitutional Rights Violations /Odgovor tužilaštva na žalbu Veseljijeve odbrane na odluku po prigovorima zbog povrede ustavnih prava /*, 6. decembar 2021. (u daljem tekstu: odgovor na Veseljijevu žalbu); F00007, *Prosecution Response to Taçi Defence Appeal Against Decision KSC-BC-2020-06/F00450 /Odgovor tužilaštva na žalbu Tačijeve odbrane na odluku KSC-BC-2020-06/F00450/*, 6. decembar 2021. (u daljem tekstu: odgovor na Tačijevu žalbu; zajedno: odgovori na žalbe).

⁶ F00010, *Thaçi Defence Reply to 'Prosecution response to Taçi Defence appeal against decision KSC-BC-2020-06/F00450' /Replika Tačijeve odbrane na odgovor tužilaštva na žalbu Tačijeve odbrane na odluku KSC-BC-2020-06/F00450/*, 16. decembar 2021 (u daljem tekstu: Tačijeva replika); F00011, *Veseli Defence Reply to Prosecution Response to Veseli Defence Appeal Against Decision on Motions Challenging Constitutional Rights Violations /Replika Veseljijeve odbrane na odgovor tužilaštva na žalbu Veseljijeve odbrane na odluku po prigovorima zbog povrede ustavnih prava/*, 16. decembar 2021. (u daljem tekstu: Veseljijeva

I. DOSADAŠNJI TOK POSTUPKA

1. Dana 26. oktobra 2020. sudija za prethodni postupak potvrdio je optužnicu protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija.⁷ Dana 30. oktobra 2020, tužilaštvo je podnelo potvrđenu optužnicu.⁸ Dana 3. septembra 2021, tužilaštvo je podnelo ispravljenu optužnicu (u daljem tekstu: optužnica).⁹ Dana 29. aprila 2022, tužilaštvo je podnelo izmenjenu optužnicu.¹⁰

2. Dana 5. novembra 2020, po nalogima za hapšenje koje je izdao sudija za prethodni postupak,¹¹ optuženi su uhapšeni¹² i dovedeni u Pritvorski objekat

replika; zajedno: replike optuženih). V. takođe F00009, *Decision on Taçi's Request for Variation of Word Limit /Odluka po Tačijevom zahtevu za izmenu dozvoljenog broja reči/*, 10. decembar 2021.

⁷ F00026/RED, *Public Redacted Version of Decision on the Confirmation of the Indictment Against Hashim Taçi, Kadri Veseli, Rexhep Selimi and Jakup Krasniqi /Javna redigovana verzija odluke o potvrđivanju optužnice protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija/*, 30. novembar 2020. (strogo poverljiva i *ex parte* verzija zavedena je 26. oktobra 2020).

⁸ F00034/A01, *Indictment /Optužnica/*, 30. oktobar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*); F00045/A03, *Further Redacted Indictment /Dodatno redigovana optužnica/*, 4. novembar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*, stepen poverljivosti promenjen u „javno“ 5. novembra 2020).

⁹ F00455/RED/A01, *Public Redacted Version of 'Submission of corrected Indictment and request to amend pursuant to Rule 90(1)(b)'*, KSC-BC-2020-06/F00455, dated 3 September 2021 /Javna redigovana verzija podneska sa ispravljenom optužnicom i zahtevom za izmenu optužnice shodno pravilu 90(1)(b)', dokument KSC-BC-2020-06/F00455 od 3. septembra 2021/, 8. septembar 2021 (strogo poverljiva i *ex parte* verzija zavedena 3. septembra 2021; poverljiva redigovana verzija zavedena 8. septembra 2021) (u daljem tekstu: optužnica). Poverljiva manje redigovana verzija ispravljene optužnice zavedena je 17. januara 2022. V. F00647/A01, *Confidential Lesser Redacted Version of 'Indictment'*, KSC-BC-2020-06/F00455/A01, dated 3 September 2021 /Poverljiva manje redigovana verzija optužnice, dokument KSC-BC-2020-06/F00455/A01 od 3. septembra 2021/, 17. januar 2022. (poverljivo).

¹⁰ V. F00789, *Submission of amended Indictment and related documents /Podnesak sa izmenjenom optužnicom i pratećim dokumentima/ sa strogo poverljivim i ex parte prilogom 1, poverljivim prilogima 2-4, i javnim prilogima 5-7*, 29. april 2022.

¹¹ F00027/A01/RED, *Public Redacted Version of Arrest Warrant for Hashim Taçi /Javna redigovana verzija naloga za hapšenje Hašima Tačija/*, 11. novembar 2020. (strogo poverljiva i *ex parte* verzija zavedena je 26. oktobra 2020); F00027/A03/RED, *Public Redacted Version of Arrest Warrant for Kadri Veseli /Javna redigovana verzija naloga za hapšenje Kadrija Veseljija/*, 5. novembar 2020. (strogo poverljiva i *ex parte* verzija zavedena je 26. oktobra 2020). V. takođe F00027/RED, *Public Redacted Version of Decision on Request for Arrest Warrants and Transfer Orders /Javna redigovana verzija odluke po zahtevu za izdavanje naloga za hapšenje i dovođenje/*, 26. novembar 2020. (strogo poverljiva i *ex parte* verzija zavedena je 26. oktobra 2020).

¹² F00050, *Notification of Arrest of Kadri Veseli Pursuant to Rule 55(4) /Obaveštenje o hapšenju Kadrija Veseljija na osnovu pravila 55(4)/*, 5. novembar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*, stepen poverljivosti promenjen u „javno“ 5. novembra 2020); F00051, *Notification of Arrest of Hashim Taçi Pursuant to Rule*

Specijalizovanih veća u Hagu, u Holandiji.¹³

3. Dana 12. marta 2021. Tači je podneo zahtev da se optužnica odbaci zbog nenadležnosti,¹⁴ kao i podnesak u kome osporava, između ostalog, legalitet Specijalizovanih veća i iznosi tvrdnje o povredi nekih od njegovih prava.¹⁵

4. Dana 15. marta 2021, Veselji i Seljimi podneli su zahteve u kojima, između ostalog, osporavaju legalitet Specijalizovanih veća i tvrde da su povređena neka od njihovih ustavnih prava.¹⁶

5. Dana 23. aprila 2021, u skladu s rokovima koje je odredio sudija za prethodni postupak,¹⁷ tužilaštvo je dostavilo dva zasebna objedinjena odgovora na te podneske koji se odnose, između ostalog, na tvrdnje koje su izneli Tači, Seljimi i Veselji o legalitetu Specijalizovanih veća i povredi određenih prava.¹⁸

55(4) /Obaveštenje o hapšenju Hašima Tačija na osnovu pravila 55(4)/, 5. novembar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*, stepen poverljivosti promenjen u „javno“ 5. novembra 2020).

¹³ F00053, *Notification of Reception of Hashim Taçi in the Detention Facilities of the Specialist Chambers and Appointment of Counsel* /Obaveštenje o prijemu Hašima Tačija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća i imenovanju branioca/, 5. novembar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*, stepen poverljivosti promenjen u „javno“ 5. novembra 2020); F00054, *Notification of Reception of Kadri Veseli in the Detention Facilities of the Specialist Chambers and Appointment of Counsel* /Obaveštenje o prijemu Kadrija Veseljija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća i imenovanju branioca/, 5. novembar 2020. (strogo poverljivo i *ex parte*, stepen poverljivosti promenjen u „javno“ 5. novembra 2020).

¹⁴ F00216, *Preliminary Motion to Dismiss the Indictment due to Lack of Jurisdiction* /Preliminarni podnesak sa zahtevom za odbacivanje optužnice zbog nenadležnosti/, 12. mart 2021.

¹⁵ F00217, *Motion Challenging Jurisdiction on the Basis of Violation of Fundamental Rights Enshrined in the Constitution* /Prigovor nenadležnosti zbog kršenja osnovnih prava zagarantovanih Ustavom/, 12. mart 2021 (u daljem tekstu: Tačijev prigovor nenadležnosti).

¹⁶ F00224, *Preliminary Motion of the Defence of Kadri Veseli to Challenge Jurisdiction on the Basis of Violations of the Constitution* /Preliminarni podnesak odbrane Kadrija Veseljija kojim se osporava nadležnost zbog kršenja Ustava/, 15. mart 2021. (u daljem tekstu: Veseljijev prigovor nenadležnosti); F00219, *Preliminary Motion to Dismiss the Indictment due to Lack of Jurisdiction – Discrimination* /Preliminarni podnesak sa zahtevom za odbacivanje optužnice zbog nenadležnosti – diskriminacije/, 15. mart 2021.

¹⁷ Engleski transkript zasedanja, 24. mart 2021, str. 391, redovi 11-19.

¹⁸ F00259, *Prosecution Response to Preliminary Motions Concerning Council of Europe Report, Investigative Deadline, and Temporal Mandate* /Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o Izveštaju Saveta Evrope, roku za završetak istrage i trajanju mandata/, 23. april 2021; F00260, *Prosecution Response to Preliminary Motions Concerning the Status of the Kosovo Specialist Chambers and Allegations of Rights Violations* /Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava/, 23. april 2021.

6. Dana 14. i 17. maja 2021, u skladu s rokovima koje je odredio sudija za prethodni postupak,¹⁹ Tači,²⁰ Veselji²¹ i Seljimi²² dostavili su replike.

7. Dana 31. avgusta 2021, sudija za prethodni postupak doneo je pobijanu odluku u kojoj je, između ostalog (i) odbacio tvrdnje o trajanju mandata Specijalizovanih veća, i (ii) zaključio da ustavna prava optuženih nisu povređena, te da stoga nema osnova da se Specijalizovana veća oglase nenadležnim.²³

8. Dana 17. septembra 2021, pošto im je odobreno produženje roka,²⁴ Tači i Veselji dostavili su podneske u kojima su tražili da im se odobri ulaganje žalbe na pobijanu odluku.²⁵

¹⁹ F00296, *Decision on Veseli Defence Request for a Time Limit Variation* /Odluka po zahtevu Veseljijevе odbrane za izmenu roka/, 14. maj 2021.

²⁰ F00304, *Thaçi Defence Reply to "Prosecution Response to Preliminary Motions Concerning Council of Europe Report, Investigation Deadline, and Temporal Mandate"* /Replika Tačijevе odbrane na odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o Izveštaju Saveta Evrope, roku za završetak istrage i trajanju mandata/, 14. maj 2021; F00305, *Thaçi Defence Reply to "Prosecution Response to Preliminary Motions Concerning the Status of the Kosovo Specialist Chambers and Allegations of Rights Violations"* /Replika Tačijevе odbrane na odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava/, 14. maj 2021.

²¹ F00308, *Veseli Defence Reply to Prosecution Response to Preliminary Motion Challenging Jurisdiction on the Basis of Violations of the Constitution* /Replika Veseljijevе odbrane na odgovor tužilaštva na preliminarni podnesak kojim se osporava nadležnost zbog povrede Ustava/, 17. maj 2021.

²² F00307, *Selimi Defence Reply to "Prosecution Response to Preliminary Motions Concerning the Status of the Kosovo Specialist Chambers and Allegations of Rights Violations"* /Replika Seljimijevе odbrane na odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava/, 14. maj 2021.

²³ Pobijana odluka, stavovi 68, 88, 111, 115, 130, 142-143, 146.

²⁴ F00458, *Consolidated Decision on Requests for Extension of Time* /Objedinjena odluka po zahtevima za produženje roka/, 6. septembar 2021.

²⁵ F00473, *Thaçi Defence Request for Certification to Appeal the "Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused"* /Zahtev Tačijevе odbrane za odobrenje da uloži žalbu na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu određenih ustavnih prava optuženog, 17. septembar 2021 (u daljem tekstu: Tačijev zahtev za odobrenje ulaganja žalbe). V. takođe F00474/COR, *Corrected Version of Veseli Defence Application for Leave to Appeal Decision on Motion to Challenge Jurisdiction on the Basis of Violations of the Constitution (KSC-BC-2020-06/F00450) (F00474 dated 17 September 2021)* /Ispravljena verzija zahteva Veseljijevе odbrane da joj se odobri ulaganje žalbe na odluku po podnesku kojim se osporava nadležnost zbog kršenja Ustava (KSC-BC-2020-06/F00450) (F00474 od 17. septembra 2021), 18. oktobar 2021. (u daljem tekstu: Veseljijev zahtev za ulaganje žalbe).

9. Dana 6. oktobra 2021, pošto mu je odobreno produženje roka,²⁶ tužilaštvo je podnelo odgovore na zahteve Tačijeve²⁷ i Veseljijeve²⁸ odbrane za odobrenje da uložne žalbe.

10. Dana 18. oktobra 2021, Tači i Veselji su podneli replike.²⁹

11. Dana 25. oktobra 2021, sudija za prethodni postupak doneo je odluku po zahtevima za odobrenje ulaganja žalbe na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu određenih ustavnih prava optuženih (u daljem tekstu: odluka o odobrenju žalbe), kojom je odobren Veseljijev zahtev za ulaganje žalbe i, delimično, Tačijev zahtev za ulaganje žalbe na sledeća pitanja (u daljem tekstu: pitanja na koja je odobreno ulaganje žalbe):³⁰

²⁶ F00490, *Decision on Prosecution Request for Extension of Time Limit to Respond to Leave to Appeal Requests on Decision KSC-BC-2020-06/F00450* /Odluka po zahtevu tužilaštva za produženje roka za dostavljanje odgovora na zahteve za ulaganje žalbe na odluku KSC-BC-2020-06/F00450/, 24. septembar 2021.

²⁷ F00506, *Prosecution response to Hashim Taçi's request for certification to appeal the 'Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused'* /Odgovor tužilaštva na zahtev Hašima Tačija da mu se odobri ulaganje žalbe na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu određenih ustavnih prava optuženog/, 6. oktobar 2021.

²⁸ F00507, *Prosecution response to 'Veseli Defence Application for Leave to Appeal Decision on Motion to Challenge Jurisdiction on Basis of Violations of the Constitution'* /Odgovor tužilaštva na zahtev Veseljijeve odbrane za odobrenje ulaganja žalbe na odluku po podnesku kojim se osporava nadležnost zbog kršenja Ustava/, 6. oktobar 2021.

²⁹ F00532, *Thaçi Defence Reply to "Prosecution response to Hashim Taçi's request for certification to appeal the 'Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused'"* /Replika Tačijeve odbrane na odgovor tužilaštva na zahtev Hašima Tačija da mu se odobri ulaganje žalbe na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i tvrdi da su povređena određena ustavna prava optuženog/, 18. oktobar 2021; F00530, *Veseli Defence Reply to SPO Response to Filing KSC-BC-2020-06/F00474* /Replika Veseljijeve odbrane na odgovor tužilaštva na podnesak KSC-BC-2020-06/F00474, 18. oktobar 2021. (u daljem tekstu: Veseljijeva replika).

³⁰ F00546, *Decision on Applications for Leave to Appeal "Decision on Motions Challenging the Legality of the SC and SPO and Alleging Violations of Certain Constitutional Rights of the Accused"* /Odluka po zahtevima da se odobri ulaganje žalbe na odluku po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu nekih ustavnih prava optuženih/, 25. oktobar 2021. (u daljem tekstu: odluka o odobrenju žalbe), stavovi 21, 28, 33, 37, 42, 47, 53, 60, 66-68.

- (a) da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da je „Specijalizovano veće Ustavnog suda već donelo odluku“ o tom pitanju, budući da to nije nikako, ili makar nije dovoljno obrazložio i da je takav zaključak nespojiv sa članovima 113(7) i 144(3) Ustava Kosova (u daljem tekstu: Ustav), koje sudija za prethodni postupak uopšte nije uzeo u obzir (u daljem tekstu: Tačijevo drugo pitanje);
- (b) da li je sudija za prethodni postupak pogrešio utoliko što se nije bavio pitanjem da li okolnosti koje je navela Tačijeva odbrana, zajedno uzev, navode na zaključak da Specijalizovana veća sistemski ne ispunjavaju uslove iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Tačijevo peto pitanje);
- (c) što se tiče prava na suđenje u razumnom toku, da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da je relevantni rok počeo da teče tek od 17. novembra 2019. polazeći od isuviše restriktivnog tumačenja relevantne prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Tačijevo sedmo pitanje);
- (d) da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da se uvrščivanjem izveštaja o nečovečnom postupanju s ljudima i nedozvoljenoj trgovini ljudskim organima na Kosovu, koji je Savet Evrope izdao 7. januara 2011. (u daljem tekstu: izveštaj Saveta Evrope) u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća ne krši Tačijevo pravo na presumpciju nevinosti (u daljem tekstu: Tačijevo osmo pitanje), i
- (e) da li je sudija za prethodni postupak pogrešio utoliko što nije razmatrao pitanje da li režim materijalnog prava Suda dovodi do nejednakosti pred zakonom, pa time i do kršenja članova 3 i 24 Ustava, zbog čega je i ovaj Sud „nezakonit“ u smislu člana 103(7) Ustava (u daljem tekstu: Veseljijevo pitanje).

II. KRITERIJUMI PREISPITIVANJA

12. Panel Apelacionog suda će primenjivati iste kriterijume preispitivanja za interlokutorne žalbe koje je usvojio u svojoj prvoj odluci a zatim i u svim potonjim odlukama.³¹

III. PRELIMINARNA PITANJA

13. Veseljijeva odbrana traži da se ova žalba razmotri zajedno s njegovom žalbom na odluku po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća,³² pred istim panelom Veća Apelacionog suda, „s obzirom na blisku povezanost“ pitanja koja se osporavaju u te dve žalbe.³³ Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da je Veseljijev zahtev neosnovan budući da je predsednica Specijalizovanih veća već odlučila da rasporedi posebne panele da rešavaju po te dve žalbe, te da nema zakonskog osnova da se ti paneli zamene.³⁴

14. Panel podseća na svoju odluku kojom je rešen Veseljijev prigovor nenadležnosti,³⁵ pa je zahtev da se te dve žalbe rešavaju zajedno pred istim panelom bespredmetan. U svakom slučaju, panel primećuje da su pitanja koja se pokreću tim dvema žalbama različita, te da Veseljijeva prava nisu povređena ako se o njima rešava odvojeno.³⁶

³¹ KSC-BC-2020-07, IA001/F00005, *Decision on Hysni Gucati's Appeal on Matters Related to Arrest and Detention* /Odluka po žalbi Hisnija Gucatija o pitanjima u vezi sa hapšenjem i pritvorom/, 9. decembar 2020, stavovi 4-14. V. takođe, npr. IA010/F00008/RED, *Public Redacted Version of Decision on Hashim Thaçi's Appeal Against Decision on Review of Detention* /Javna redigovana verzija odluke po žalbi Hašima Tačija na odluku o periodičnom preispitivanju mere pritvora/, 27. oktobar 2021. (poverljiva verzija zavedena je 27. oktobra 2021), stav 6.

³² V. IA009/F00010, *Veseli Defence Appeal against Decision on Motions Challenging the Jurisdiction of the Specialist Chambers* /Žalba Veseljijeve odbrane na odluku po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća/, 27. avgust 2021. (u daljem tekstu: Veseljijev prigovor nenadležnosti).

³³ Veseljijeva žalba, stavovi 6, 50.

³⁴ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 42-43.

³⁵ IA009/F00030, *Decision on Appeals Against "Decision on Motions Challenging the Jurisdiction of the Specialist Chambers"* /Odluka o žalbama na odluku po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća/, 23. decembar 2021. (u daljem tekstu: odluka po prigovoru nenadležnosti).

³⁶ V. Veseljijeva žalba, stav 28 (u kojoj Veselji tvrdi da su pitanja pokrenuta u dve žalbe, „i pored toga što su blisko povezana“, ipak različita); Veseljijeva replika, stav 7.

IV. DISKUSIJA

A. GREŠKE U VEZI S TRAJANJEM MANDATA SPECIJALIZOVANIH VEĆA (DRUGO TAČIJEVO PITANJE)

1. Argumentacija strana u postupku

15. Tači tvrdi da je zaključak sudije za prethodni postupak da mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva nije istekao 3. avgusta 2020. zasnovan na pogrešnom razumevanju procesa kontrole ustavnosti na Kosovu.³⁷ On tvrdi da je prema članu 162(13) Ustava, maksimalna dužina mandata Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva pet godina nakon usvajanja ustavnog amandmana br. 24 i da relevantni deo odluke Specijalizovanog veća Ustavnog suda na koji se sudija za prethodni postupak pozvao zaključujući da mandat nije istekao predstavlja puki *obiter dictum*.³⁸ Tači smatra da je odluka Specijalizovanog veća Ustavnog suda po zahtevu za ocenu ustavnosti³⁹ bila oblik apstraktne kontrole ustavnosti koja sprečava Ustavni sud Kosova da preispituje odredbe koje su već na snazi, te tako svaka rasprava o takvim odredbama postaje *obiter dictum*.⁴⁰ On tvrdi da se, ako se ne pravi razlika između apstraktne i konkretne kontrole ustavnosti, ne krši samo Ustav, već se i strani čije je pravo na sudsku zaštitu prekršeno uskraćuju prava zagarantovana Ustavom.⁴¹ Osim toga, Tači tvrdi da je sudija za prethodni postupak zanemario činjenicu da se u zaključku o ustavnosti predloženih ustavnih amandmana br. 26 i 27 u okviru odluke o oceni ustavnosti, Specijalizovano veće Ustavnog suda nije pozvalo na svoja razmatranja o trajanju mandata Specijalizovanih veća.⁴²

³⁷ Tačijeva žalba, stav 33. V. takođe Tačijevu žalbu, stav 48.

³⁸ Tačijeva žalba, stavovi 34-37, 47. V. takođe Tačijevu žalbu, stav 48.

³⁹ KSC-CC-2020-11, F00015, *Judgment on the Referral of Proposed Amendments to the Constitution of Kosovo /Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti predloženih amandmana na Ustav Kosova/*, 26. novembar 2020. (u daljem tekstu: odluka o oceni ustavnosti).

⁴⁰ Tačijeva žalba, stavovi 38-48. V. takođe Tačijevu repliku, stavove 18-24.

⁴¹ Tačijeva žalba, stav 46. V. takođe Tačijevu repliku, stav 17.

⁴² Tačijeva žalba, stav 48. V. takođe Tačijevu žalbu, stav 37; Tačijevu repliku, stav 18.

16. Tužilaštvo pre svega tvrdi da u pogledu ovog žalbenog razloga postoji raskorak između tvrdnje o usko definisanom pitanju, koje se odnosi na to da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad se pozvao na odluku Specijalizovanog veća Ustavnog suda o oceni ustavnosti, i Tačijevog zahteva, koji se odnosi na šire pitanje o tome da li je mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva istekao, a na koje mu sudija za prethodni postupak nije odobrio da uloži žalbu.⁴³ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da je Specijalizovano veće Ustavnog suda izričito navelo da prema članu 162(14) Ustava i Zakonu br. 04/L-274 o ratifikaciji međunarodnog sporazuma između Republike Kosovo i Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu (u daljem tekstu: razmena pisama) vremenski mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva nije ograničen na pet godina i da bi drukčije tumačenje bilo suprotno svrsi ustavnog amandmana br. 24.⁴⁴ Tužilaštvo takođe tvrdi da pomenuti deo odluke o oceni ustavnosti nije *obiter dictum*, već da je on „od ključnog značaja“ za zaključak Specijalizovanog veća Ustavnog suda,⁴⁵ i da Tači ne navodi „nijedan citat“ kojim bi potkrepio svoje tvrdnje u pogledu ishoda pomenutog modela ocene ustavnosti.⁴⁶ I na kraju, tužilaštvo smatra da Tačijeve tvrdnje „nisu utemeljene ni na sudskoj praksi ni na logici“ jer, kao prvo, nije nespojivo zaključiti da je neki ustavni amandman dopušten, a istovremeno zaključiti i da se određenim činjeničnim okolnostima koje je pokrenulo neko lice ta odredba krši, a kao drugo, Ustavni sud Kosova ne ocenjuje samo ustavne i pravne odredbe koje su već na snazi, već katkad i „slovo i duh ustavnog uređenja u celini“.⁴⁷

17. Tači u replici iznosi da tužilaštvo nije objasnilo zašto je uz mandat Specijalizovanih veća bilo neophodno navesti ograničenje od pet godina ako je namera zakonodavca bila da ih osnuje na neodređeno vreme i da član 162(14) Ustava, koji

⁴³ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 17-18.

⁴⁴ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 16, 19-26, 36.

⁴⁵ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 27-29

⁴⁶ Odgovor na Tačijevu žalbu, stav 30.

⁴⁷ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 31-35.

propisuje najkraće trajanje mandata, stoga postoji naporedo sa članom 162(13) Ustava, koji propisuje najduže trajanje mandata, i ne kosi se s njim.⁴⁸ Prema Tačijevom mišljenju, argument tužilaštva da se prvi mandat automatski produžava ukoliko nije izdato obaveštenje u skladu sa članom 162(14) Ustava nije utvrđen ni članom 162(13) ni članom 162(14), i može se ostvariti samo „činom sudskog aktivizma bez presedana“.⁴⁹

2. Ocena panela Apelacionog suda

18. Panel najpre konstatuje da Tači u okviru ovog žalbenog razloga iznosi neke tvrdnje koje su bile deo zahteva da mu se odobri ulaganje žalbe, a koje je sudija za prethodni postupak odbio jer nisu ispunile kriterijume iz pravila 77(2) Pravilnika.⁵⁰ Panel podseća da je preispitivanje strogo ograničeno na pitanja koja je odobrio sudija za prethodni postupak,⁵¹ te prema tome odbija da ih razmotri. Međutim, suprotno tvrdnji tužilaštva,⁵² panel smatra da Tačijev zahtev spada u okvire odobrenog pitanja. Panel napominje da Tači u vezi s tim žalbenim razlogom traži da se pobijana odluka poništi, te da bi u tom slučaju, ukoliko bi Panel taj žalbeni razlog prihvatio, praktična

⁴⁸ Tačijeva replika, stavovi 25-26.

⁴⁹ Tačijeva replika, stav 27.

⁵⁰ Odluka o odobrenju žalbe, stavovi 20-21. Upor. odluku o odobrenju žalbe, stavove 6(1) i 17-19, gde se upućuje na Tačijev zahtev za ulaganje žalbe, stavove 10, 14 (gde se kao jedno od pitanja za koje Tači traži odobrenje da uloži žalbu navodi da sudija za prethodni postupak nije razmotrio ili da nije dovoljno obrazložio, između ostalog: (i) zakonodavnu nameru Skupštine; (ii) predloženi ustavni amandman br. 26, i (iii) da obaveštenje na osnovu člana 162(14) Ustava važi samo za najkraće trajanje mandata) *sa* Tačijevom žalbom, stav 35, Tačijevom replikom, stavovima 25-27 (u kojoj iznosi sledeće: da tužilaštvo nije objasnilo zašto je bilo potrebno navesti ograničenje mandata Specijalizovanih veća na pet godina ako je namera zakonodavca bila da ih osnuje na neodređeno vreme; (ii) da član 162(14) Ustava propisuje trajanje najkraćeg privremenog mandata, i (iii) da tvrdnja tužilaštva da se početni mandat automatski obnavlja do izdavanja obaveštenja prema članu 162(14) Ustava nije potkrepljena nijednom formulacijom u tekstu članova 162(13) i 162(14)).

⁵¹ KSC-BC-2020-07, IA004/F00007, *Decision on the Defence Appeals Against Decision on Preliminary Motions /Odluka po žalbama timova odbrane na odluku o preliminarnim podnescima/*, 23. jun 2021 (u daljem tekstu: odluka o preliminarnim podnescima), stav 20; KSC-BC-2020-07, IA005/F00008/RED, *Public Redacted Version of Decision on the Appeals Against Disclosure Decision /Javna redigovana verzija odluke o žalbama na odluku o obelodanjivanju/*, 29. jul 2021. (poverljiva verzija zavedena je 29. jula 2021.) (u daljem tekstu: odluka o obelodanjivanju), stav 17.

⁵² V. odgovor na Tačijevu žalbu, stav 17.

posledica bila jednaka onoj koja je tražena u odnosu na pitanje za koje nije odobreno ulaganje žalbe, a to je zaključak da je mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva istekao.⁵³

19. Prelazeći na osnovanost Tačijeve argumentacije, Panel primećuje da je sudija za prethodni postupak odbio Tačijev prigovor u vezi s trajanjem mandata Specijalizovanih veća jer je zaključio da se za ocenu Specijalizovanog veća Ustavnog suda o trajanju mandata Specijalizovanih veća ne može smatrati da je *obiter dictum*, već je to bitan korak u njegovom zaključivanju pošto su amandmani na stavove 13 i 14 člana 162 Ustava koje je predložio tadašnji predsednik Tači bili zasnovani na navodnoj nejasnoći u pogledu dužine mandata Specijalizovanih veća.⁵⁴

20. Panel smatra da tekst odluke o ustavnosti ne potkrepljuje Tačijeve tvrdnje da je zaključak Specijalizovanog veća Ustavnog suda o trajanju mandata Specijalizovanih veća *obiter dictum*. Specijalizovano veće Ustavnog suda je zaključilo da:

Član 162(13) i (14) predviđa da se u slučaju da Savet Evropske unije ne dostavi obaveštenje o prestanku mandata pre isteka prvog petogodišnjeg perioda mandat nastavlja sve dok Savet Evropske unije ne obavesti Kosovo o njegovom prestanku. Savet Evropske unije nije dostavio takvo obaveštenje pre isteka prvog petogodišnjeg perioda kako nalaže član 162(13). Prema tome, mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva se nastavlja do obaveštenja Saveta Evropske unije o njegovom prestanku u skladu s članom 162(14).⁵⁵

21. Panel primećuje da se ti zaključci nalaze u delu odluke konkretno posvećene „[p]redloženim ustavnim amandmanima“ koji se odnose na trajanje mandata. Panel

⁵³ Upor. Tačijevu žalbu, stavove 48, 49(b) sa Tačijevim zahtevom za odobrenje da uloži žalbu, stav 14. V. odluku o odobrenju žalbe, stavove 17-21.

⁵⁴ Pobjijana odluka, stavovi 65-68.

⁵⁵ Odluka o oceni ustavnosti, stav 66. Specijalizovano veće Ustavnog suda je osim toga zaključilo da je nastavljane mandata Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva u skladu s razmenom pisama, koja se pominje u članovima 162(13) i (14) Ustava i predviđa da se rad Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva „nastavlja sve dok Savet Evropske Unije ne obavesti Kosovo [...] da su završeni svi postupci.“ V. odluku o oceni ustavnosti, stav 67. V. takođe pobjijanu odluku, stav 65.

takođe primećuje da je nakon analize trajanja mandata, Specijalizovano veće Ustavnog suda zaključilo da bi se „[o]tuda brisanjem te reference [o razmeni pisama iz članova 162(13) i (14) Ustava] – kako se predlaže amandmanima br. 26 i 27 – umanjila osnovna prava i slobode lica koja učestvuju u tim postupcima”.⁵⁶ Panel podseća da se termin *obiter dictum* definiše kao primedba ili napomena sudije koja nije nužno vezana za predmet niti je od suštinske važnosti za donošenje odluke o njemu.⁵⁷ Panel konstatuje da, naprotiv, logički tok izvođenja zaključaka u odluci pokazuje da se nalazi Specijalizovanog veća Ustavnog suda o trajanju mandata direktno odnose na krajnji zaključak o neusklađenosti predloženih ustavnih amandmana sa Ustavom garantovanim pravima i slobodama i da ga potkrepljuju.

22. Što se tiče Tačijeve tvrdnje da Specijalizovano veće Ustavnog suda nije navelo da je trajanje mandata relevantno za zaključak da predloženi amandmani nisu u skladu sa Ustavom,⁵⁸ panel konstatuje da se tom tvrdnjom pogrešno prikazuje odluka o oceni ustavnosti. Konkretno, deo na koji Tači upućuje tiče se jednog drugog zaključka o neustavnosti, za koji trajanje mandata nije relevantno, naime pitanje da li su u vezi s predloženim ustavnim amandmanima obavljene adekvatne konsultacije s relevantnim organima Evropske unije. Osim toga, Specijalizovano veće Ustavnog suda u svom opštem zaključku navodi: „prema članu 116(1) Ustava, *ova odluka* je obavezujuća za pravosudne organe i sva lica i institucije Kosova”.⁵⁹ Dispozitiv odluke je prirodno usredsređen na zaključak suda o oceni ustavnosti i u njemu se ne ponavljaju razmatranja koja su dovela do tog zaključka. To ne znači da ta razmatranja nisu bila relevantna ili da su *obiter dicta*. Autoritativna ocena postojećih odredbi u skladu je sa granicama ocenjivanja prema članu 113(9) Ustava koje je ranije sproveo

⁵⁶ V. odluku o oceni ustavnosti, stav 69.

⁵⁷ “What is Dictum”, *The Law Dictionary* /Šta je *dictum*, Rečnik prava/ <<https://thelawdictionary.org/dictum/>> pristupljeno 19. maja 2022.

⁵⁸ V. Tačijevu žalbu, stav 48, gde se upućuje na odluku o oceni ustavnosti, stavove 71-75.

⁵⁹ Odluka o oceni ustavnosti, stavovi 78-79 (kurziv dodat). V. takođe pobijanu odluku, stavove 19, 67.

Ustavni sud Kosova.⁶⁰ U tom pogledu, panel konstatuje da je za odluku o ustavnosti ocena postojećih odredaba bila posebno relevantna jer bi ih predloženi ustavni amandmani zamenili. Prema tome, Tačijeva argumentacija o striktnoj razdvojenosti dve vrste ustavne kontrole⁶¹ je nepotkrepljena, ali je istovremeno i po prvi put pokrenuta u žalbenom postupku, te stoga neće biti dalje razmatrana.⁶²

23. S obzirom na navedeno, panel zaključuje da Tači nije pokazao da je sudija za prethodni postupak pogrešio u svom zaključku da je Specijalizovano veće Ustavnog suda već rešilo pitanje trajanja mandata Specijalizovanih veća. Panel Žalbenog suda stoga odbija drugi Tačijev prigovor.

B. GREŠKE U VEZI SA KRŠENJEM USTAVNIH PRAVA

1. Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio jer nije razmatrao pitanje da li režim materijalnog prava Specijalizovanih veća dovodi do nejednakosti,

⁶⁰ V. npr. Kosovo, Ustavni sud, *Confirmation of the proposed constitutional amendment, submitted by the President of the Assembly of the Republic of Kosovo on 24 October 2018, by letter No. 06/2156/DO-1156, KO 162/18, Judgment /Potvrda predloženog ustavnog amandmana, podnetog od strane predsednika Skupštine Republike Kosova 24. oktobra 2018. dopisom br. 06/2156/DO-1156, KO 162/18, Odluka/, 7. februar 2019, stavovi 35-36 (u kojoj Ustavni sud Kosova u sklopu „Ocene ustavnosti predloženog amandmana [na član 22 Ustava]” zaključuje da „osim prava izričito navedenih u poglavlju II, sud mora oceniti i usklađenost predloženog amandmana sa članom 22“); Kosovo, Ustavni sud, *Assessment of an Amendment to the Constitution of the Republic of Kosovo proposed by fifty five Deputies of the Assembly of the Republic of Kosovo and referred by the President of the Assembly of the Republic of Kosovo on 6 February 2015 by letter No. 05-259/DO-179, KO 13/15, Judgment /Ocena amandmana na Ustav Republike Kosova, predloženog od strane pedeset i pet poslanika Skupštine Republike Kosova, upućenog od strane predsednika Skupštine Republike Kosova 6. februara 2015. dopisom br. 05-259/D0-179, KO 13/15, odluka/, 16. mart 2015, stavovi 34-35 (u kojoj Ustavni sud Kosova u „Oceni predloženog amandmana [na član 96 Ustava]” konstatuje da predloženi amandman mora oceniti u kontekstu prava zajednica garantovanih Ustavom, uključujući i u odnosu na važeći član 96 Ustava).**

⁶¹ Tačijeva žalba, stavovi 38-46; Tačijeva replika, stavovi 17-18, 23-24.

⁶² Odluka o preliminarnim podnescima, stav 15.

pa time i do kršenja članova 3 i 24 Ustava, zbog čega je ovaj sud „nezakonit“ u smislu člana 103(7) Ustava (u daljem tekstu: Veseljijevo pitanje)

(a) Argumentacija strana u postupku

24. U okviru prvog žalbenog razloga, Veselji tvrdi da je sudija za prethodni postupak pogrešio kada je utvrdio da su Specijalizovana veća ustanovljena zakonom, a nije ocenio prirodu tog zakona, naročito pitanje da li Zakon obezbeđuje dovoljno mehanizama zaštite od samovolje.⁶³ Prema njegovom mišljenju, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Evropski sud) uvodi izvesne kvalitativne uslove u „zakon“ podrazumevajući „da u domaćem zakonu mora postojati mera zaštite od samovoljnog mešanja organa vlasti u zaštićena prava“.⁶⁴ Veselji tvrdi da Zakon ne sadrži dovoljno mehanizama zaštite od samovolje iz sledeća tri razloga:⁶⁵ (i) Specijalizovana veća primenjuju međunarodno običajno pravo na osnovu člana 12 Zakona, dok redovni sudovi na Kosovu primenjuju Krivični zakonik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SFRJ), što se kosi sa Ustavom i međunarodnim pravom ljudskih prava;⁶⁶ (ii) ne postoji objektivni sistem određivanja da li nekom licu treba da se sudi pred Specijalizovanim većima po međunarodnom običajnom pravu, ili pred domaćim sudom po domaćim zakonima,⁶⁷ i (iii) ne postoji mogućnost sudskog preispitivanja odluke tužilaštva da se nekom licu sudi pred Specijalizovanim većima, što je primer samovolje protiv koje Zakon ne pruža mehanizme zaštite, čime se krše član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, kao i pravo na jednakost i nediskriminaciju, koji su zaštićeni Ustavom i

⁶³ Veseljijeva žalba, stavovi 15, 17-18.

⁶⁴ Veseljijeva žalba, stavovi 16-17. V. takođe Veseljijevu repliku, stavove 10-11(a)-(c).

⁶⁵ Veseljijeva žalba, stav 18.

⁶⁶ Veseljijeva žalba, stavovi 19-20.

⁶⁷ Veseljijeva žalba, stavovi 21-22; Veseljijeva replika, stav 11 (c)-(d). Veselji osim toga iznosi: (i) iako se iz samog teksta Zakona vidi da Specijalizovana veća mogu suditi samo licima koja su osumnjičena za krivična dela iz Izveštaja Saveta Evrope, u praksi, pred Specijalizovanim većima se ne sudi ni za jedan od navoda iz tog izveštaja, i (ii) čak i ako se Izveštaj Saveta Evrope uzme kao objektivni kriterijum, nema opravdanja za različito postupanje sa optuženima za krivična dela navedena u njemu u odnosu na druga lica optužena za iste postupke, te bi se stoga takvim kriterijumom kršilo načelo jednakosti i nediskriminacije. V. Veseljijevu žalbu, stavove 22-23.

međunarodnim pravom ljudskih prava.⁶⁸ Veselji tvrdi da ukoliko Specijalizovana veća primenjuju materijalno pravo koje se razlikuje od zakona Kosova, ona rade kao vanredni sud, što je suprotno članu 103(7) Ustava.⁶⁹

25. U okviru drugog žalbenog razloga, Veselji tvrdi da je ustavni amandman br. 24, o kome je Ustavni sud Kosova rešavao u predmetu br. KO26/15, usvojen pre Zakona i da, prema tome, Ustavni sud Kosova u tom predmetu nije mogao predvideti da će Specijalizovana veća postupati po drugačijem materijalnom pravu nego redovni sudovi na Kosovu.⁷⁰ Po njegovom mišljenju, to pitanje je „izuzetno relevantno“ kada se ocenjuje da li su Specijalizovana veća specijalizovan ili vanredni sud.⁷¹ Veselji tvrdi da je s obzirom na to, sudija za prethodni postupak pogrešio kada je pridao toliki značaj tom predmetu prilikom donošenja zaključka da su Specijalizovana veća u skladu sa članom 103(7) Ustava.⁷²

26. U okviru trećeg žalbenog razloga, Veselji tvrdi da je sudija za prethodni postupak: (i) povredio svoju dužnost da osigura pravičnost jer nije razmatrao Veseljijevu argumentaciju o kriterijumima koje je utvrdila Venecijanska komisija u vezi sa definicijom specijalizovanih ili vanrednih sudova, a jedan od tih kriterijuma je „da li taj sud ima ikakva specijalna ovlašćenja ili da li koristi posebne procedure koje se razlikuju od procedura koje koriste postojeći krivični sudovi“, i (ii) da je pogrešio u primeni prava kad nije pridao dovoljno značaja tom kriterijumu.⁷³ Veselji smatra da Specijalizovana veća imaju obeležja vanrednog suda, koji je zabranjen članom 103(7) Ustava, kao i drugim domaćim propisima i međunarodnim pravom ljudskih prava.⁷⁴

⁶⁸ Veseljijeva žalba, stavovi 24-26; Veseljijeva replika, stav 11(d)-(e).

⁶⁹ Veseljijeva žalba, stavovi 27-28.

⁷⁰ Veseljijeva žalba, stavovi 30-31. V. takođe Veseljijevu žalbu, stavove 32-33; Veseljijevu repliku, stav 13.

⁷¹ Veseljijeva žalba, stavovi 31, 34.

⁷² Veseljijeva žalba, stavovi 34-35.

⁷³ Veseljijeva žalba, stavovi 37, 41-42, 46.

⁷⁴ Veseljijeva žalba, stavovi 36, 38-40, 43-45. V. takođe Veseljijevu žalbu, stavove 47-49; Veseljijevu repliku, stav 16.

27. Tužilaštvo tvrdi da iznošenjem tri različita žalbena razloga, i pored toga što je sudija za prethodni postupak odobrio samo jedno pitanje na koje se može uložiti žalba, Veselji pokušava da zaobiđe uslove za ulaganje žalbe iz pravila 170 Pravilnika.⁷⁵ Tužilaštvo smatra da ukoliko panel nije sklon da bez daljeg razmatranja odbaci Veseljijevu žalbu u celosti, onda u najmanju ruku ne bi trebalo da razmatra nikakvu argumentaciju koja izlazi iz okvira odobrenog pitanja.⁷⁶ Konkretno, tužilaštvo tvrdi da Veseljijev prvi i treći žalbeni razlog izlaze iz okvira odluke o odobrenju žalbe, između ostalog i zato što se ponovo uopšteno osporava usklađenost Specijalizovanih veća sa članom 103(7) Ustava, koje nije povezano s pitanjem jednakosti.⁷⁷ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da se Veseljijeva žalba, isto kao i njegov prigovor nenadležnosti, zasniva na stavu da su Specijalizovana veća neustavna zbog toga što primenjuju međunarodno običajno pravo i da je žalba neprihvatljiva jer je normativni okvir Specijalizovanih veća u potpunoj saglasnosti sa Ustavom.⁷⁸

28. Što se tiče osnovanosti Veseljijevih tvrdnji, tužilaštvo u odgovoru iznosi da Veselji ne upućuje ni na jedan relevantan pravni izvor za samovolju kao faktor za ocenjivanje da li je neki sud „zasnovan na zakonu“ u smislu člana 103(7) Ustava⁷⁹ ili za povezivanje merodavnosti međunarodnog običajnog prava s načelom jednakosti pred zakonom.⁸⁰ Tužilaštvo takođe tvrdi da Veselji pogrešno prikazuje pobijanu odluku jer je sudija za prethodni postupak razmotrio: (i) pitanja retroaktivnosti i predvidivosti koja proističu iz primene međunarodnog običajnog prava, a koja su relevantna za kvalitativne aspekte uslova da je sud „ustanovljen zakonom“, kao i

⁷⁵ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 11-12.

⁷⁶ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 13.

⁷⁷ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 23, 35-36. V. takođe odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 24.

⁷⁸ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 14-22. V. takođe odgovor na Veseljijevu žalbu, stavove 38-40.

⁷⁹ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 24.

⁸⁰ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 35.

nezavisnost i nepristrasnost, propisane Zakonom,⁸¹ i (ii) „posebna ovlašćenja“ Specijalizovanih veća.⁸²

29. U pogledu Veseljijevog prvog žalbenog razloga, tužilaštvo takođe tvrdi da Veseljijeva argumentacija o nejednakosti ne pokazuje da je u pitanju samovolja, da on nije naveo pravne izvore da tu argumentaciju ilustruje, a da su neka od pitanja koja je pokrenuo uobičajena obeležja određenih pravnih sistema.⁸³ Tužilaštvo ističe da činjenica da jedan sud nema nadležnost za određena krivična dela ne znači da ta dela nisu izvršena ili da neki drugi sud ne sme da sudi za takve postupke.⁸⁴ Osim toga, tužilaštvo tvrdi da je sudija za prethodni postupak opravdano zaključio da Zakon u dovoljnoj meri garantuje ljudska prava optuženog kad je utvrdio da su Specijalizovana veća specijalizovan sud.⁸⁵ Po mišljenju tužilaštva, njihova nadležnost nije zasnovana ni na kakvom diskriminatornom osnovu, a kojim se predmetima i optužbama tužilaštvo bavi podleže ograničenjima koje nameću Zakon i Pravilnik, kao i sudskom preispitivanju.⁸⁶

30. Što se tiče Veseljijevog drugog žalbenog razloga, tužilaštvo u odgovoru tvrdi da se u njemu iznose navodi o prekoračenju diskrecionog prava a ne o pogrešnoj primeni prava, kako Veselji tvrdi, što je bitna razlika, pošto sudija za prethodni postupak ima diskreciono pravo da odlučuje o tome kom konkretnom zaključku će pridati značaj.⁸⁷ Po mišljenju tužilaštva, sudija za prethodni postupak se opravdano pozvao na ocenu Ustavnog suda Kosova o ustavnosti Specijalizovanih veća, a ta je odluka razmatrana uz mnoštvo drugih faktora.⁸⁸ Pored toga, tužilaštvo navodi da je

⁸¹ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 25.

⁸² Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 35, 37.

⁸³ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 26.

⁸⁴ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 26. V. takođe odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 27.

⁸⁵ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 29. V. takođe odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 40 (gde tvrdi da je pozivanje na izjave određenih zainteresovanih međunarodnih faktora bespredmetno).

⁸⁶ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 27-28.

⁸⁷ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 30.

⁸⁸ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 31.

Ustavni sud Kosova „očigledno smatrao“ da će Specijalizovana veća raditi na osnovu posebnog zakona, što se vidi iz razmene pisama.⁸⁹

31. Što se tiče trećeg žalbenog razloga, tužilaštvo tvrdi da kriterijum koji pominje Venecijanska komisija ne može biti presudni faktor o pitanju da li je neki sud specijalizovan ili vanredan jer bi to bilo u suprotnosti s kriterijumima koje je naveo Ustavni sud Kosova za ocenu usklađenosti sa članom 103(7) Ustava.⁹⁰ Tužilaštvo dodaje da Veselji prihvata činjenicu da specijalizovani sudovi mogu postojati pod uslovom da imaju mehanizme zaštite koje imaju redovni sudovi, što, prema mišljenju tužilaštva, sa Specijalizovanim većima i jeste slučaj.⁹¹

32. Veselji u replici tvrdi da nijedan njegov žalbeni razlog ne izlazi iz okvira odobrenog pitanja jer su oni, u najmanju ruku, neraskidivo povezani s njim.⁹² Veselji dodaje da se prvi žalbeni razlog „savršeno uklapa“ u okvir odobrenog pitanja jer se priroda režima materijalnog prava mora imati u vidu kad se razmatra pitanje „nezakonitosti“ Specijalizovanih veća u smislu člana 103(7) Ustava.⁹³ Pored toga, Veselji tvrdi da pitanja iz njegovog prigovora nenadležnosti i ove žalbe nisu materijalno ista jer se prigovor nenadležnosti prvenstveno bavi pitanjima diskriminacije i nejednakosti pred zakonom u odnosu na lica iz drugih država-naslednica SFRJ, dok se ova žalba bavi razlikom između režima materijalnog prava Specijalizovanih veća i režima koji primenjuju redovni sudovi na Kosovu.⁹⁴

33. Što se tiče osnovanosti, Veselji u replici tvrdi da se njegovi navodi u drugom žalbenom razlogu ne odnose na prekoračenje diskrecionog prava, već na pogrešnu

⁸⁹ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 32-33. V. takođe odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 34.

⁹⁰ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 38-39.

⁹¹ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 39.

⁹² Veseljijeva replika, stavovi 3-5.

⁹³ Veseljijeva replika, stav 9. Veselji se ne slaže ni sa tvrdnjom tužilaštva da je Tači tražio odobrenje da uloži žalbu na to pitanje i da je taj zahtev odbijen.

⁹⁴ Veseljijeva replika, stavovi 5-8.

primenu prava.⁹⁵ Dalje, u vezi sa svojim trećim žalbenim razlogom, on tvrdi da su pravni izvori navedeni jasno⁹⁶ i da se „posebna ovlašćenja“ koja sudija za prethodni postupak nije uzeo u obzir prilikom ocenjivanja zakonitosti Specijalizovanih veća ogleđaju u tome što Specijalizovana veća mogu da primenjuju sopstveni režim materijalnog prava.⁹⁷

(b) Ocena panela Apelacionog suda

34. Panel najpre podseća da je preispitivanje strogo ograničeno na pitanja koja je odobrio sudija za prethodni postupak, te da prema tome može da odbije razmatranje žaliočevih argumenata koji izlaze iz okvira odobrenih pitanja.⁹⁸ Premda je sudija za prethodni postupak odobrio samo jedno pitanje,⁹⁹ Veselji je uložio tri žalbena razloga. Međutim, panel može da razmatra i argumente koji izlaze iz okvira žalbe pod uslovom da su oni tesno povezani s pitanjem na koje je odobreno ulaganje žalbe.¹⁰⁰ S tim u vezi, panel primećuje da je u zahtevu za odobrenje da uloži žalbu Veselji

⁹⁵ Veseljijeva replika, stav 12.

⁹⁶ Veseljijeva replika, stav 15.

⁹⁷ Veseljijeva replika, stav 17.

⁹⁸ Odluka o preliminarnim podnescima, stav 20; odluka o obelodanjivanju, stav 17.

⁹⁹ V. Odluka o odobrenju žalbe, stavovi 7, 66-68: „Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio utoliko što nije razmatrao pitanje da li režim materijalnog prava Suda dovodi do nejednakosti pred zakonom, pa time i do kršenja članova 3 i 24 Ustava, zbog čega je i ovaj Sud „nezakonit“ u smislu člana 103(7).

¹⁰⁰ Upor. ICTY, *Prosecutor v. Šešelj*, IT-03-67-AR73.4, *Decision on Appeal against the Trial Chamber's Decision (No.2) on Assignment of Counsel*, 8. decembar 2006, stav 20; ICC, *Situation on Registered Vessels of the Union of the Comoros, the Hellenic Republic and the Kingdom of Cambodia*, ICC-01/13-98, *Judgment on the appeal of the Prosecutor against Pre-Trial Chamber I's 'Decision on the "Application for Judicial Review by the Government of the Union of the Comoros"*, 2. septembar 2019, stavovi 53-56; ICC, *Prosecutor v. Ntaganda*, ICC-01/04-02/06-1817-Red, *Public redacted version of the Judgment on Mr Bosco Ntaganda's appeal against the decision reviewing restrictions on contacts of 7 September 2016*, 8. mart 2017, stavovi 85-86; ICC, *Prosecutor v. Gbagbo and Blé Goudé*, ICC-02/11-01/15-744, *Judgment on the appeals of Mr Laurent Gbagbo and Mr Charles Blé Goudé against the decision of Trial Chamber I of 9 June 2016 entitled "Decision on the Prosecutor's application to introduce prior recorded testimony under Rules 68(2)(b) and 68(3)"*, 1. novembar 2016, stavovi 13-19. V. takođe ICTY, *Prosecutor v. Stanišić and Simatović*, IT-09-69-AR73.2, *Decision on Defence Appeal of the Decision on Future Course of the Proceedings*, 16. maj 2008, stavove 7-10 (u kojoj je žalbeno veće Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) odlučilo da razmotri argumentaciju koja se „direktno odnosi“ na odobreno pitanje); ICTY, *Prosecutor v. Galić*, IT-98-29-AR73.2, *Decision on Interlocutory Appeal Concerning Rule 92bis(C)*, 7. jun 2002, stav 7 (u kojoj je žalbeno veće MKSJ-a smatralo da ima diskreciono pravo da razmatra „druga, povezana pitanja, kad to smatra opravdanim“).

eksplicitno argumentovao drugi žalbeni razlog, tačnije, tvrdnju da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad se pozvao na odluku Ustavnog suda Kosova,¹⁰¹ ali između prvog i trećeg žalbenog razloga i odobrenog pitanja ne postoji direktna veza.

35. Što se tiče Veseljijevog prvog žalbenog razloga, panel konstatuje da iako Veselji ni u jednom ranijem podnesku nije konkretno tvrdio da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad nije uzeo u obzir prirodu prava iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, taj argument je povezan s Veseljijevim glavnim prigovorom da primenom međunarodnog običajnog prava, Zakon uspostavlja dva paralelna sistema i krši načelo jednakosti pred zakonom, pa time i član 103(7) Ustava.¹⁰² Suprotno tvrdnji tužilaštva da je odbijen zahtev za odobrenje sličnog pitanja koji je podneo Tači,¹⁰³ Tačijeva argumentacija o tom pitanju odnosila se na garancije nezavisnosti i nepristrasnosti,¹⁰⁴ a ne na samu „prirodu prava“. Što se tiče Veseljijevog trećeg žalbenog razloga, panel konstatuje da Veselji u svom zahtevu za odobrenje ulaganja žalbe tvrdi da se sudija za prethodni postupak nije izjasnio o njegovoj argumentaciji o faktorima koje je Venecijanska komisija uzela u obzir za definisanje specijalizovanih i vanrednih sudova.¹⁰⁵ Panel takođe primećuje da se, osim navoda o povredi prava na jednakost, ostala Veseljijeva argumentacija¹⁰⁶ odnosi ili na njegove tvrdnje da su Specijalizovana veća nezakonita, prema članu 103(7) Ustava, ili na

¹⁰¹ V. Veseljijev zahtev za ulaganje žalbe, stavove 6-7; Veseljijevu repliku, stavove 3, 5, u kojima se upućuje na Ustavni sud Kosova, *Assessment of an Amendment to the Constitution of the Republic of Kosovo Proposed by the Government of the Republic of Kosovo and Referred by the President of the Assembly of the Republic of Kosovo on 9 March 2015 by Letter No. 05-433/DO-318* /Ocena amandmana na Ustav Republike Kosova predloženog od strane Vlade Republike Kosova i podnetog od strane predsednika Skupštine Republike Kosova 9. marta 2015. dopisom br. 05-433/DO-318/, KO 26/15, 15. april 2015. (u daljem tekstu: odluka Ustavnog suda Kosova). V. takođe odluku o odobrenju žalbe, stav 63.

¹⁰² V. Veseljijev zahtev za ulaganje žalbe, stavove 8-14. V. odluku o odobrenju žalbe, stav 64 (u kome sudija za prethodni postupak potvrđuje da je odobreno pitanje u direktnoj vezi s Veseljijevim pravom na pravično suđenje garantovano članom 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima).

¹⁰³ V. odgovor na Veseljijevu žalbu, stav 23.

¹⁰⁴ V. odluku o odobrenju žalbe, stavove 34-37; Tačijev zahtev za ulaganje žalbe, stavove 10, 15, gde se upućuje na Tačijev prigovor nenadležnosti, stavove 36-43.

¹⁰⁵ Veseljijev zahtev za ulaganje žalbe, stav 12, gde se upućuje na Veseljijev prigovor nenadležnosti, stavove 13-19. V. takođe odluku o odobrenju žalbe, stav 61.

¹⁰⁶ V. Veseljijevu žalbu, stavove 44, 48-49.

njegov glavni prigovor da se sudija za prethodni postupak pozvao na odluku Ustavnog suda Kosova. Panel stoga zaključuje da je ta argumentacija tesno povezana sa odobrenim pitanjem, te će je zato razmotriti.

36. Prelazeći na osnovanost Veseljijeve žalbe, panel konstatuje da je Ustavni sud Kosova definisao specijalizovani sud, koji je dopušten članom 103(7) Ustava, kao sud sa usko definisanom nadležnošću, koji radi u okviru postojećeg pravosudnog sistema i u skladu s njegovim načelima, za razliku od vanrednog suda, koji bi bio izvan okvira postojećeg pravosudnog sistema i funkcionisao nezavisno od njega.¹⁰⁷ Panel dalje konstatuje da je Ustavni sud Kosova zaključio da prema navedenoj ustavnoj odredbi, specijalizovani sud mora biti ustanovljen zakonom i da njegovo osnivanje mora biti neophodno.¹⁰⁸ Što je najbitnije, Ustavni sud Kosova zaključio je da Specijalizovana veća ispunjavaju sve te uslove.¹⁰⁹

37. Osim toga, Ustavni sud Kosova je zaključio i da Specijalizovana veća ispunjavaju kriterijume nezavisnog i nepristrasnog suda propisane članom 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima¹¹⁰ i da su ona u skladu sa ustavnim pravima zagwarantovanim poglavljima II i III Ustava.¹¹¹ Panel napominje da su vladavina prava i sprečavanje samovolje vlasti načela na kojima počiva čitava Konvencija o ljudskim pravima,¹¹² ali u kontekstu člana 6 Evropske konvencije, ta načela konkretno služe „da

¹⁰⁷ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 42-43.

¹⁰⁸ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 45-48, 50-52.

¹⁰⁹ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 49, 54, 58, 68.

¹¹⁰ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 47-48, 54. V. takođe stav 47, dole u tekstu.

¹¹¹ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 44, 55-57, 59-66, 68.

¹¹² V. Veseljijevu žalbu, stav 17, gde se upućuje na ECtHR, *Lhermitte v. Belgium*, br. 34238/09, *Judgment*, 29. novembar 2016. (u daljem tekstu: *Lhermitte v. Belgium Judgment*), stavovi 67, 69; ECtHR, *Parlov-Tkalčić v. Croatia*, br. 24810/06, *Judgment*, 22. decembar 2009. (u daljem tekstu: *Parlov-Tkalčić v. Croatia Judgment*), stavovi 86-89; ECtHR, *Moiseyev v. Russia*, br. 62936/00, *Judgment*, 9. oktobar 2008. (u daljem tekstu: *Moiseyev v. Russia Judgment*), stav 183; ECtHR, *Ramanauskas v. Lithuania*, br. 74420/01, *Judgment*, 5. februar 2008. (u daljem tekstu: *Ramanauskas v. Lithuania Judgment*), stavovi 51, 65; Veseljijeva replika, stav 11, gde se upućuje na ECtHR, *Haidn v. Germany*, br. 6587/04, *Judgment*, 13. januar 2011, stav 79 (u kojoj je Evropski sud za ljudska prava zaključio da „priroda zakona“ [prema članu 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima] podrazumeva da kada domaći zakon dopušta lišavanje slobode, taj

podstiču poverenje javnosti u objektivno i transparentno pravosuđe, što je jedan od temelja demokratskog društva¹¹³. Kao što je sudija za prethodni postupak ispravno primetio, „svrha termina „ustanovljen zakonom“ iz člana 6 jeste da u demokratskom društvu organizacija pravosuđa ne zavisi od diskrecije izvršne vlasti, već da ono bude uređeno zakonom koji donosi skupština¹¹⁴. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak pozvao se na zaključak Ustavnog suda Kosova da je uslov da sud mora biti „ustanovljen zakonom“ ispunjen zato što su Specijalizovana veća predloženim amandmanom br. 24, koji je sada član 162 Ustava, integrisana u pravni sistem Kosova i zato što je od Skupštine Kosova zatraženo da usvoji poseban zakon kojim će se regulisati organizacija, rad i nadležnost Specijalizovanih veća, i konstatovao da je taj zakon kasnije usvojen, i da je Ustavni sud Kosova načelno bio upoznat sa njegovim relevantnim obeležjima u relevantno vreme na osnovu razmene pisama¹¹⁵. Prema tome, panel smatra da je sudija za prethodni postupak razmatrao aspekte samovolje u smislu člana 6(1) Evropske konvencije.

38. Osim toga, panel konstatuje da iako je odredbama člana 6 Evropske konvencije predviđena zaštita od povrede postupka,¹¹⁶ Veselji nije objasnio na koji način Zakon

zakon mora biti u dovoljnoj meri dostupan i predvidiv u svojoj primeni da bi se izbegla i najmanja opasnost od samovolje“).

¹¹³ *Lhermitte v. Belgium Judgment*, stav 67. V. takođe *Parlov-Tkalčić v. Croatia Judgment*, stavove 86-89 (u kojoj Evropski sud za ljudska prava razmatra aspekte sudske nezavisnosti kao zaštitnog mehanizma u smislu člana 6(1) Evropske konvencije); *Moiseyev v. Russia Judgment*, stavove 183-185 (u kojoj je zaključeno da kršenje pravila nepromenljivosti sastava suda predstavlja povredu nezavisnosti i nepristrasnosti prvostepenog suda prema pravilu 6(1) Evropske konvencije); *Ramanauskas v. Lithuania Judgment*, stavove 51, 65-66 (u kojima se razmatra da li se specijalnim istražnim metodama krši pravo na pravično suđenje iz člana 6 Evropske konvencije).

¹¹⁴ V. pobijanu odluku, stav 86, gde se citira odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 47-48, u kojima se upućuje na ECtHR, *Fruni v. Slovakia*, br. 8014/07, *Judgment*, 21. jun 2011, stav 142; *Erdem v. Germany*, br. 38321/97, *Decision*, 9. decembar 1999. V. takođe ECtHR, *Richert v. Poland*, br. 54809/07, *Judgment*, 25. oktobar 2011, stav 42.

¹¹⁵ V. pobijanu odluku, stavove 86-88, u kojima se upućuje na odluku Ustavnog suda Kosova, stavove 38, 45-53, 55.

¹¹⁶ V. odluku Ustavnog suda Kosova, stav 80 („[Ustavni] sud [Kosova] napominje da taj član obavezuje Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo da u potpunosti poštuju sve elemente prava na pravično i nepristrasno suđenje i druge procesne garancije“ (kurziv dodat)). V. takođe, npr. ECtHR, *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland*, br. 26374/18, *Judgment*, 1. decembar 2020. (u daljem tekstu: *Ástráðsson v. Iceland Judgment*“), stav 247 („samo povrede koje se tiču osnovnih pravila postupka

narušava njegova procesna prava. Panel takođe smatra da se Veseljijeve tvrdnje da određeni aspekti Zakona narušavaju načela jednakosti i nediskriminacije¹¹⁷ ne odnose na uslov iz člana 6(1) Evropske konvencije da sud bude „ustanovljen zakonom“. U svakom slučaju, panel smatra da merodavnost i primat međunarodnog običajnog prava ne narušava načela nediskriminacije i jednakosti pred zakonom i da su eventualne razlike u postupanju sa optuženima pred Specijalizovanim većima i sa licima optuženim pred redovnim sudovima na Kosovu objektivno i razumno opravdane odredbama o nadležnosti iz članova 6 do 9 Zakona, koje se odnose na izveštaj Saveta Evrope.¹¹⁸

39. Što se tiče značaja koji sudija za prethodni postupak pridaje odluci Ustavnog suda Kosova, panel napominje da je članom 162(1) Ustava predviđeno da se „organizacija, rad i *nadležnost* Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva uređuje [...] ovim članom i posebnim zakonom“ (kurziv dodat). Pored toga, u razmeni pisama, koja je već bila obavljena u vreme kad je Ustavni sud Kosova većao i doneo svoju odluku, takođe se navodi da će Specijalizovana veća raditi po sopstvenim statutu.¹¹⁹ Uz to, iako tačan sadržaj Zakona nije bio poznat u vreme kad je ustavna odluka doneta, Ustavni sud Kosova je znao da će Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo imati nadležnost za određena krivična dela.¹²⁰ U vezi s tim, panel napominje da se zaključak Ustavnog suda Kosova da će Specijalizovana veća

imenovanja sudija utiču na suštinu prava zaštićenih članom 6 Evropske konvencije, te stoga lako mogu dovesti do kršenja“).

¹¹⁷ V. Veseljijevu žalbu, stavove 19-26.

¹¹⁸ V. odluku po prigovoru nenadležnosti, stavove 44-47, 78-84.

¹¹⁹ Odluka o oceni ustavnosti, stav 63 („autonomni rad [Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva] osigurava se pre svega ustupanjem određenih državnih funkcija za sve vreme njihovog mandata, iz čega proističe i uspostavljanje njihovog sopstvenog normativnog okvira“).

¹²⁰ V. odluku Ustavnog suda Kosova, stavove 54 („[Specijalizovana veća] ispunjavaju uslove da su zasnovana na zakonu i da imaju specijalizovane granice nadležnosti“), 59 („Struktura, granice nadležnosti i rad Specijalizovanih veća biće detaljno regulisani zakonima, u skladu sa Ustavom“), 60 („Nadležnost Specijalizovanog tužilaštva obuhvataće ista konkretna krivična dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća“), 68 („[Ustavni sud zaključuje da četiri nova strukturna elementa koje amandman uvodi u Ustav] imaju konkretno definisanu nadležnost), 71 (“ti novi strukturni elementi uneti su u pravni sistem Kosova na osnovu zakona i u cilju procesuiranja konkretnih krivičnih dela“).

„raditi u normativnom okviru krivičnog pravosuđa“¹²¹ odnosi na strukturalnu integraciju Specijalizovanih veća u kosovski pravosudni sistem.¹²² Isto tako, izjave međunarodnih aktera na koje se poziva Veselji¹²³ takođe se odnose na tu integraciju Specijalizovanih veća i njihovo osnivanje u skladu s kosovskim zakonom, a ne na njihovu stvarnu nadležnost.

40. Što se tiče kriterijuma koje je koristila Venecijanska komisija da utvrdi da li neki sud ima specijalna ovlašćenja ili primenjuje specifične procedure koje se razlikuju od procedura koje se primenjuju na postojećim krivičnim sudovima,¹²⁴ panel napominje da Venecijanska komisija navodi „nekoliko *pokazatelja* na osnovu kojih se *može* zaključiti“ da se neki sud u načelu može smatrati specijalizovanim sudom, ali da konačni sud o tome da li je neki zakon u skladu sa ustavom prepušta domaćem ustavnom sudu.¹²⁵ Panel primećuje da Ustavni sud Kosova nije postavio takav kriterijum za utvrđivanje pitanja da li se neki sud može smatrati specijalizovanim ili vanrednim u smislu člana 103(7) Ustava. Panel stoga smatra da se činjenica da sudija za prethodni postupak u svom obrazloženju nije razmatrao taj kriterijum ne može smatrati greškom.¹²⁶ Panel takođe konstatuje da praksa Evropskog suda za ljudska

¹²¹ V. Veseljiju žalbu, stav 32, gde se upućuje na odluku Ustavnog suda Kosova, stav 68.

¹²² V. odluku Ustavnog suda Kosova, stavove 36, 68 (gde je Ustavni sud Kosova u pogledu uslova da sud bude „ustanovljen zakonom“ prema članu 103(7) Ustava, zaključio da će četiri strukturalna elementa koji su u Ustav uneti amandmanom, a to su Specijalizovana veća, Specijalizovano tužilaštvo, Specijalizovano veće Ustavnog suda i Ombudsman Specijalizovanih veća, „funkcionisati unutar normativnog okvira krivičnog pravosuđa“ i potvrdio da će biti osnovani u okviru postojećeg pravosudnog sistema Kosova). V. takođe Veseljiju žalbu, stav 32, gde se upućuje na odluku Ustavnog suda Kosova, stav 46, u kojoj se citira član 21(2) Zakona o sudovima br. 03/L-199, koji na sličan način propisuje strukturalnu integraciju Specijalnog veća Ustavnog suda Kosova za pitanja koja se tiču Kosovske agencije za privatizaciju u Vrhovni sud Kosova.

¹²³ V. Veseljiju žalbu, stav 48.

¹²⁴ Venecijanska komisija, br. 896 / 2017, *Opinion on the Draft Law on Anti-Corruption Courts and on the Draft Law on Amendments to the Law on the Judicial System and the Status of Judges (Concerning the Introduction of Mandatory Specialisation of Judges on the Consideration of Corruption and Corruption-Related Offenses)*, 9. oktobar 2017. (u daljem tekstu: *Venice Commission Opinion*), stav 25.

¹²⁵ Venice Commission Opinion, stavovi 22, 29 (kurziv dodat). V. takođe član 112(1) Ustava; član 49(1) Zakona.

¹²⁶ V. pobijanu odluku, stavove 10, 91 (u kojima sudija za prethodni postupak konstatuje Veseljiju argumentaciju o kriterijumu „specijalnih ovlašćenja“).

prava i Komiteta za ljudska prava na koje se Veselji poziva ne ide u prilog njegovim tvrdnjama da je merodavni normativni okvir relevantan za donošenje zaključka o tome.¹²⁷

41. U svakom slučaju, pravo merodavno za Specijalizovana veća u potpunoj je saglasnosti sa Ustavom te, prema tome, Specijalizovana veća nemaju nikakva „specijalna ovlašćenja“ kako to Veselji sugeriše.¹²⁸ S tim u vezi, panel takođe napominje da je zaključak Specijalizovanog veća Ustavnog suda da je svrha postojanja Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva, pa time i njihove pravne regulative, da obezbede, u svom specifičnom kontekstu, ostvarivanje osnovnih prava i sloboda u vezi sa navodima iz izveštaja Saveta Evrope i postupke koji proističu iz povezanih istraga Specijalne istražne radne grupe (u daljem tekstu: SIRG).¹²⁹

42. S obzirom na navedeno, panel zaključuje da Veselji nije pokazao da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad nije razmatrao pitanje da li režim materijalnog prava Suda dovodi do nejednakosti pred zakonom i kršenja članova 3 i 24 Ustava,

¹²⁷ Veseljijeva žalba, stavovi 39-40, gde se upućuje na ECtHR, *Bahaettin Uzan v. Turkey*, br. 30836/07, *Judgment*, 24. novembar 2020. (u daljem tekstu: *Uzan v. Turkey Judgment*), stav 17; UNHRC, *Kavanagh v. Ireland*, CCPR/C/71/D/819/1998, 26. april 2001. (u daljem tekstu: *Kavanagh v. Ireland Decision*), stavovi 10.2-10.3. Veseljijeve reference se ili odnose na zaključke nacionalog suda, a ne Evropskog suda za ljudska prava (v. *Uzan v. Turkey Judgment*, stav 17) ili ne uzimaju različito merodavno pravo kao kriterijum za razlikovanje specializovanih od vanrednih sudova (v. *Uzan v. Turkey Judgment*, stav 53 (gde je Evropski sud za ljudska prava zaključio da „Osmi viši krivični sud u Istanbulu nije ‘vanredni sud’ osnovan [...] isključivo da bi se bavio predmetom žalioaca“, pri čemu je za obeležja specijalizovanog suda uzeo činjenicu da taj sud radi u sklopu postojeće strukture viših krivičnih sudova u Istanbulu, da ima nadležnost da procesuirá sva relevantna krivična dela iz oblasti bankarstva u provinciji Istanbul, da radi po istom pravilniku kao i svi viši krivični sudovi, i da sudije tog suda uživaju istu zaštitu i privilegije kao i sve sudije viših krivičnih sudova“); *Kavanagh v. Ireland Decision*, stav 10.2 (u kojoj je Komitet za ljudska prava konstatovao da je sud o kome je reč problematičan zato što su mu nedostajale određene procedure koje inače postoje u domaćem zakonodavstvu i zato što je zakon dopuštao da rešava bilo koje drugo krivično delo ako nadležna instanca smatra da redovni sudovi ne mogu da obezbede delotvorno vršenje pravosuđa.

¹²⁸ V. odluku po prigovoru nenadležnosti, stavovi 29, 40, 47. V. takođe *Venice Commission Opinion*, stavove 23-24 (u kome je Venecijanska komisija konstatovala da sud o kome je reč nije vanredan sud jer je, između ostalog, nadležan za uopšteno i apstraktno definisan raspon krivičnih dela i izvršilaca).

¹²⁹ Odluka o oceni ustavnosti, stav 56.

zbog čega bi ovaj Sud bio „nezakonit“ prema člana 103(7). Panel Apelacionog suda stoga odbija Veseljijevo pitanje.

2. Da li je sudija za prethodni postupak zanemario pitanje da li karakteristike Specijalizovanih veća, uzete zajedno, sistemski ne ispunjavaju uslove iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (Tačijevo peto pitanje)

(a) Argumentacija strana u postupku

43. Tači tvrdi da je sudija za prethodni postupak pogrešio razmatrajući karakteristike Specijalizovanih veća u pogledu njihove nezavisnosti i nepristrasnosti pojedinačno, umesto kumulativno, u skladu s praksom Evropskog suda za ljudska prava.¹³⁰ Po njegovom mišljenju, Specijalizovana veća zbog tih karakteristika sistemski ne ispunjavaju uslove iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, te su zato vanredan sud.¹³¹

44. Tužilaštvo u odgovoru navodi da Tači samo tvrdi da je sudija za prethodni postupak pogrešio jer karakteristike Specijalizovanih veća koje Tači navodi nije razmotrio i kumulativno, nakon što ih je ocenio pojedinačno, pa bi stoga bilo kakva greška u tom pogledu bila bezazlena, jer Tači ne osporava valjanost krajnje ocene, a Specijalizovana veća ne krše član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima.¹³² Tužilaštvo osim toga navodi da s obzirom na to da te karakteristike, uzete pojedinačno, ne dovode do povrede člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima, sudija za prethodni postupak nije bio u obavezi da ih ocenjuje kumulativno.¹³³ Po mišljenju tužilaštva, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava na koju se Tači poziva ne ide u prilog njegovoj tvrdnji da je sudija za prethodni postupak bio dužan da razmotri te karakteristike kumulativno.¹³⁴

¹³⁰ Tačijeva žalba, stavovi 7-10. V. takođe Tačijevu repliku, stavove 2-6.

¹³¹ Tačijeva žalba, stav 6.

¹³² Odgovor na Tačijevu žalbu, stav 38.

¹³³ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 39, 42-43.

¹³⁴ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 39-41, 44.

(b) Ocena panela Apelacionog suda

45. Sudija za prethodni postupak je zaključio da se prilikom ocene nezavisnosti i nepristrasnosti nekog suda u obzir uzima, između ostalog, način imenovanja njegovih članova, koliko traje njihov mandat, da li postoje garantije da će oni biti zaštićeni od spoljnih pritisaka i da li sud odaje utisak nezavisnosti.¹³⁵ Pored toga, konstatovao je da dok god se ne pokaže da je normativni okvir Specijalizovanih veća prekršen, polazi se od čvrste pretpostavke nezavisnosti i nepristrasnosti.¹³⁶

46. Panel primećuje da Evropski sud za ljudska prava, suprotno Tačijevim tvrdnjama,¹³⁷ nije zaključio da postoji obaveza da se oceni da li, sagledane kumulativno, karakteristike nekog suda znače da se on ne može smatrati nepristrasnim, nezavisnim, ili ustanovljenim zakonom. Naprotiv, „imajući u vidu koliko je teško kreirati sveobuhvatan test srazmernosti koji će pokriti sve moguće nepravilnosti u postupcima imenovanja sudija u različitim jurisdikcijama“, Evropski sud za ljudska prava je zaključio da postoje tri kriterijuma koji, ako se sagledaju zajedno, čine solidnu osnovu „da se oceni da li su neke nepravilnosti u postupku imenovanja sudije bile toliko ozbiljne da predstavljaju povredu prava optuženog da mu sudi sud ustanovljen zakonom i da li su nadležne državne vlasti u konkretnim okolnostima datog predmeta uspostavile pravičnu i srazmernu ravnotežu između međusobno konkurentnih načela.¹³⁸ Ta tri kriterijuma su: (i) u načelu, mora postojati objektivna i prepoznatljiva povreda domaćeg zakona; (ii) ta povreda zakona mora se oceniti u kontekstu cilja i svrhe uslova da je „sud ustanovljen zakonom“, i (iii) mora

¹³⁵ Pobijana odluka, stav 100, gde se upućuje na ECtHR, *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina*, br. 2312/08 i 34179/08, *Judgment*, 18. jul 2013, stav 49.

¹³⁶ Pobijana odluka, stav 101, gde se upućuje na ECtHR, *Kyprianou v. Cyprus*, br. 73797/01, *Judgment*, 15. decembar 2005, stav 119.

¹³⁷ Tačijeva žalba, stav 10, referring to *Ástráðsson v. Iceland Judgment*, stav 243 et seq.; ECtHR, *Reczkowicz v. Poland*, br. 43447/19, *Judgment*, 22. jul 2021. (u daljem tekstu: *Reczkowicz v. Poland Judgment*), stavovi 216-224; ECtHR, *Dolińska - Ficek and Ozimek v. Poland*, br. 49868/19, 57511/19, *Judgment*, 8. novembar 2021. (u daljem tekstu: *Dolińska - Ficek and Ozimek v. Poland Judgment*), stavovi 272-280.

¹³⁸ *Ástráðsson v. Iceland Judgment*, stavovi 243-252; *Reczkowicz v. Poland Judgment*, stavovi 216-224; *Dolińska - Ficek and Ozimek v. Poland Judgment*, stavovi 272-280.

se ispitati da li su tvrdnje u vezi s pravom na „sud ustanovljen zakonom“ ispravno razmotrili i kompenzovali domaći sudovi.¹³⁹

47. Sudija za prethodni postupak je ocenio sve karakteristike Specijalizovanih veća na koje je Tači uložio prigovor i zaključio da nijedna od njih ne dovodi u pitanje njihovu nezavisnost i nepristrasnost.¹⁴⁰ Panel u vezi s tim napominje da je Ustavni sud Kosova na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava zaključio da Specijalizovana veća „ispunjavaju uslov da su zasnovana na zakonu“, te da je stoga „ustavni amandman br. 24 u saglasnosti sa uslovima za nezavisan i nepristrasan sud, kako je propisano članom 31 Ustava i članom 6, stav 1, Evropske konvencije o ljudskim pravima.“¹⁴¹

48. Budući da je zaključio da nijedna od tih karakteristika Specijalizovanih veća ne dovodi do povrede načela nezavisnosti i nepristrasnosti, logički je nemoguće zaključiti da one imaju taj efekat sagledane kumulativno. Da bi se sudija za prethodni postupak bavio ocenom kumulativnog efekta tih karakteristika, bilo je potrebno da je prilikom pojedinačnog ocenjivanja u najmanju ruku identifikovao neku nepravilnost ili manjkavost u odnosu na cilj i svrhu uslova da je sud „ustanovljen zakonom“, a to nije bio slučaj.¹⁴²

¹³⁹ *Ástráðsson v. Iceland Judgment*, stavovi 243-252; *Reczkowicz v. Poland Judgment*, stavovi 216-224; *Dolińska - Ficek and Ozimek v. Poland Judgment*, stavovi 272-280.

¹⁴⁰ Pobjana odluka, stavovi 101-111.

¹⁴¹ Odluka Ustavnog suda Kosova, stav 54.

¹⁴² *Ástráðsson v. Iceland Judgment, Joint Partly Concurring, Partly Dissenting Opinion of Judges O’Leary, Ravarani, Kucsko-Stadlmayer and Ilievski*, stav 51 („niz manjkavosti koje razmatrane zajedno dovode do zaključka da je prekršen član 6, stav 1); ECtHR, *Mirilashvili v. Russia*, br. 6293/04, *Judgment*, 11. decembar 2008. (u daljem tekstu: *Mirilashvili v. Russia Judgment*), stavovi 164-165 („Evropski sud za ljudska prava često ocenjuje u kojoj meri nedostaci na koje se ulaže žalba utiču na ukupnu pravičnost suđenja, naročito u pogledu pribavljanja dokaza“); ECtHR, *Barberà, Messegue and Jabardo v. Spain*, br. 10590/83, *Judgment*, 6. decembar 1988, stav 89 (gde je zaključeno da „taj postupak, kada se uzme kao celina, nije ispunio uslove da je suđenje pravično i javno“, kada je utvrđeno da je došlo do više povreda procesnog postupka, uključujući „neblagovremeno prebacivanje žalilaca iz Barselone u Madrid, iznenadnu promenu sastava veća pre samog početka suđenja, kratko trajanje suđenja i, iznad svega, to što veoma važni dokazi nisu adekvatno izvedeni niti je o njima adekvatno raspravljano na suđenju, u prisustvu žalilaca i pod budnim okom javnosti“); ECtHR, *Ibrahim and others v. United Kingdom*, br. 50541/08,

49. S obzirom na navedeno, panel zaključuje da Tači nije pokazao da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad nije razmatrao da li karakteristike Specijalizovanih veća, zajedno uzev, sistemski ne ispunjavaju uslove iz člana 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima. Panel Apelacionog suda stoga odbija Tačijevo peto pitanje.

3. Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da je relevantni rok da se optuženom sudi u razumnom roku počeo da teče tek 17. novembra 2019. (Tačijevo sedmo pitanje)

(a) Argumentacija strana u postupku

50. Tači tvrdi da je Evropski sud za ljudska prava zaključio da krivična optužba postoji da bi se utvrdilo razumno trajanje suđenja u smislu člana 6(1) Evropske konvencije, ako postupci vlasti „imaju bitne posledice“ po neko lice.¹⁴³ Tači tvrdi da on trpi takve posledice najmanje od dana kad je objavljen izveštaj Saveta Evrope, 7. januara 2011, i da je tvrdnja da to nije bila krivična istraga nebitna.¹⁴⁴ Po njegovom mišljenju, sudija za prethodni postupak je pošao od „pogrešno shvaćenog, uskog tumačenja prakse Evropskog suda“ oslanjajući se na dva predmeta koji nemaju nikakve vidljive paralele sa ovim predmetom.¹⁴⁵ Tači smatra da takav stav sudije za prethodni postupak opovrgava praksa Evropskog suda koja podrazumeva šire tumačenje člana 6(1) Evropske konvencije.¹⁴⁶

50571/08, 50573/08, 40351/09, *Judgment*, 13. septembar 2016. (u daljem tekstu: *Ibrahim and others v. UK Judgment*), stav 311 („uzimajući u obzir kumulativni efekat procesnih nedostataka [...], [Evropski sud za ljudska prava] smatra da vlada nije pokazala zašto odluka da ne upozori [žalioca] i da mu ograniči dostupnost pravne pomoći nije nepopravljivo narušila pravičnost suđenja”). V. takođe *Mirilashvili v. Russia Judgment*, stav 166 („sud će možda morati da razmotri svaki deo žalbe zasebno, a potom izvede ukupnu ocenu“ (kurziv dodat)). *Contra* Tačijeve žalbe, stav 10. V. takođe fusnotu 139.

¹⁴³ Tačijeva žalba, stavovi 12-14. V. takođe Tačijevu repliku, stav 7. Prema Tačiju, takav fleksibilan pristup određivanju trenutka od kog će se računati razumno trajanje suđenja koriste i međunarodni krivični sudovi. V. Tačijevu žalbu, stav 15.

¹⁴⁴ Tačijeva žalba, stavovi 16, 22. V. takođe Tačijevu žalbu, stavove 21, 23-24; Tačijevu repliku, stavove 8, 12.

¹⁴⁵ Tačijeva žalba, stavovi 16-18. V. takođe Tačijevu žalbu, stavove 23, 25; Tačijevu repliku, stav 11.

¹⁴⁶ Tačijeva žalba, stav 20. V. takođe Tačijevu žalbu, stavove 19, 25.

51. Tužilaštvo odgovara da je Tačijeva argumentacija, koju on zasniva na tvrdnji da bi zbog kršenja njegovih prava Specijalizovana veća trebalo da se oglase nenadležnim za njegov predmet, „daleko od standarda“ za izuzetne slučajeve drastičnog kršenja ljudskih prava, koji bi mogli biti jedini razlog da se opravda oglašenje suda nenadležnim.¹⁴⁷ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da Tači pogrešno predstavlja pobijanu odluku, budući da je sudija za prethodni postupak ispravno identifikovao i primenio relevantan kriterijum na osnovu koga se određuje kada je „optužba“ podignuta u smislu člana 6 Evropske konvencije.¹⁴⁸ Tužilaštvo takođe tvrdi da je ispravan i opravdan zaključak sudije za prethodni postupak da nikakve „krivične optužbe“ u smislu člana 6 Evropske konvencije nisu podignute u vreme kad je objavljen izveštaj Saveta Evrope jer nije dovoljno ako navode iznese ili bilo šta preduzme ijedno drugo telo sem nadležne instance, ovlašćene da preduzima radnje po optužbi.¹⁴⁹

52. Tači u replici navodi da pojam „nadležne instance“ nema nikakvih osnova u praksi Evropskog suda kad je u pitanju kriterijum „bitnih posledica“.¹⁵⁰ Tači smatra da tužilaštvo pokušava da podupre odluku sudije za prethodni postupak koja, međutim, nije zasnovana na teoriji „nadležne instance“.¹⁵¹

(b) Ocena panela Apelacionog suda

53. Panel konstatuje da je sudija za prethodni postupak utvrdio da period koji se razmatra da bi se ocenilo šta predstavlja „razumno vreme“ prema članu 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima počinje od trenutka kad nadležna instanca službeno obavesti dotično lice o tome da postoje optužbe da je izvršilo krivično delo ili od

¹⁴⁷ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 14-15.

¹⁴⁸ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 47-48, 51. Tužilaštvo tvrdi da sudija za prethodni postupak nije odredio kao početni datum dan službenog obaveštenja o optužbama ili obaveštenja o nameri da se sprovede istraga. V. odgovor na Tačijevu žalbu, stav 51.

¹⁴⁹ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 49-50, 52.

¹⁵⁰ Tačijeva replika, stav 9.

¹⁵¹ Tačijeva replika, stav 10.

trenutka kad vlasti zbog postojanja sumnje protiv takvog lica preduzmu radnje koje bitno utiču na njegove prilike.¹⁵² Panel takođe konstatuje da Tači prihvata taj kriterijum, ali tvrdi da on trpi bitne posledice od objavljivanja izveštaja Saveta Evrope, 7. januara 2011, a ne od 17. novembra 2019, kad mu je tužilaštvo uručilo prvi poziv za informativni razgovor, datum koji je odabrao sudija za prethodni postupak.¹⁵³

54. Panel, međutim, smatra da je stav sudije za prethodni postupak u skladu s praksom Evropskog suda, uključujući i predmete koje citira Tači.¹⁵⁴ Konkretno, Evropski sud je zaključio sledeće:

„[R]azumno vreme“ prema članu 6(1) počinje da teče čim lice bude „optuženo“; to može biti na dan pre nego što predmet stigne pred sud, kao što je datum hapšenja, dan kad je to lice službeno obavešteno da će biti krivično gonjeno ili dan kad je otvorena predistraga. Pored toga, „optužba“ u smislu člana 6(1) može se definisati kao „službeno obaveštenje koje nadležna instanca daje licu o navodima da je izvršilo krivično delo,“ što je definicija koja odgovara i kriterijumu bitnog uticaja na prilike osumnjičenog.¹⁵⁵

¹⁵² V. pobijanu odluku, stav 123, gde se upućuje na *Ibrahim and others v. UK Judgment*, stav 249; ECtHR, *Liblik and Others v. Estonia*, br. 173/15, 181/15, 374/15, 383/15, 386/15 i 388/15, *Judgment*, 28. maj 2019, stav 90.

¹⁵³ V. Tačijevu žalbu, stav 16, gde se upućuje na pobijanu odluku, stav 125. V. takođe pobijanu odluku, stav 126.

¹⁵⁴ V. Tačijevu žalbu, stavove 13-14.

¹⁵⁵ ECtHR, *Etcheveste and Bidart v. France*, nos 44797/98 and 44798/98, *Judgment*, 21. mart 2002, stav 77; ECtHR, *Reinhardt and Slimane-Kaïd v. France*, br. 23043/93 i 22921/93, *Judgment*, 31. mart 1998. (u daljem tekstu: *Reinhardt and Slimane-Kaïd v. France Judgment*), stav 93; ECtHR, *Hozee v. the Netherlands*, br. 21961/93, *Judgment*, 22. maj 1998, stav 43. V. takođe ECtHR, *Farzaliyev v. Azerbaijan*, br. 29620/07, *Judgment*, 28. maj 2020, stavovi 47-48 (u kojoj je Evropski sud zaključio da iako žalilac nije bio službeno optužen za neko krivično delo, on je za neke navode kojim su ga teretili u jednom obustavljenom krivičnom postupku doznao nakon što je protiv njega pokrenuta građanska parnica, pa je zaključio da je „u konkretnim okolnostima“ tog predmeta, kombinovani efekat radnji organa vlasti koje su proistekle iz sumnje na račun žalioaca bio da je to „bitno uticalo“ na njegove prilike); ECtHR, *Beuze v. Belgium*, br. 71409/10, *Judgment*, 9. novembar 2018, stav 119 (u kojoj je zaključeno da su na prilike žalioaca bitno uticale radnje organa vlasti preduzete zbog sumnji na njega), gde se upućuje na ECtHR, *Simeonovi v. Bulgaria*, br. 21980/04, *Judgment*, 12. maj 2017, stav 110 (u kojoj je Evropski sud kao konkretne primere naveo: lice koje je uhapšeno zbog sumnji da je izvršilo krivično delo, osumnjičeni koji je ispitivan o učešću u radnjama koje predstavljaju krivično delo i lice koje je službeno optuženo za krivično delo u postupku po domaćem zakonu i *Ibrahim and others v. UK Judgment*, stav 249 (u kojoj je Evropski sud zaključio da prilike jednog od žalilaca, kad je pozvan na informativni razgovor u svojstvu svedoka, nisu bile pod bitnim uticajem jer ga u toj fazi policija nije smatrala osumnjičenim za učešće u izvršenju

55. Kao primere koje Evropski sud prihvata kao „bitne posledice“, sam Tači navodi datum kada je izvršen pretres kuće i kancelarije osumnjičenog ili kada su službenici carine obavili informativni razgovor sa osumnjičenim.¹⁵⁶ Panel napominje da je odluka Međunarodnog krivičnog suda kojom Tači potkrepljuje svoju tvrdnju da međunarodni krivični sudovi prihvataju široko tumačenje „razumnog roka“, zapravo manjinsko mišljenje koje na sličan način upućuje i na pravo optuženog da mu se sudi bez nepotrebnog odlaganja u „*svim fazama postupka*, od trenutka kada je optuženi obavešten da vlasti preduzimaju korake ka krivičnom gonjenju“.¹⁵⁷

56. S obzirom na navedeno, panel konstatuje da mada radnje koje Evropski sud za ljudska prava priznaje kao početnu tačku za određivanje „razumnog roka“ ne moraju predstavljati službeno obaveštenje o tome da će sudske vlasti krivično goniti dotično lice, sve one predstavljaju korake koje vlast preduzima u vezi sa istragom o krivičnom delu za koje se to lice sumnjiči. Po mišljenju panela, te radnje se ne mogu porediti sa

krivičnog dela, već je on to postao kad je tokom tog razgovora počeo da se samooptužuje, kada se sumnja u to da je izvršio krivično delo iskristalisala, v. *Ibrahim and others v. UK Judgment*, stav 296); ECtHR, *Kagasluoma v. Finland*, br. 48339/99, *Judgment*, 20. januar 2004, stav 26 (jer je žalilac službeno saznao za istragu u vreme kada ga je policija ispitivala po prvi put); ECtHR, *Heaney and McGuinness v. Ireland*, br. 34720/97, *Judgment*, 21. decembar 2000, stavovi 10, 42 (prilike žalilaca bile su pod „bitnim uticajem“ i stoga su „optuženi“ istog dana kad je policija s njima obavila informativni razgovor); ECtHR, *Foti and others v. Italy*, br. 7604/76, 7719/76, 7781/77, 7913/77, *Judgment*, 10. decembar 1982, stav 53 (gde se kao početak uzima datum nakon pokretanja postupka protiv žalilaca).

¹⁵⁶ V. Tačijevu žalbu, stav 14, gde se upućuje na ECtHR, *Coeme and others v. Belgium*, br. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 i 33210/96, *Judgment*, 22. jun 2000, stav 133; ECtHR, *Diamantides v. Greece*, br. 60821/00, *Judgment*, 23. oktobar 2003, stav 21; *Reinhardt and Slimane-Kaïd v. France Judgment*, stav 93; ECtHR, *Bertin-Mourov v. France*, br. 36343/97, *Judgment*, 2. avgust 2000, stav 53.

¹⁵⁷ V. Tačijevu žalbu, stav 15, gde se upućuje na ICC, *Prosecutor v. Katanga*, ICC-01/04-01/07-3436-AnxI, *Judgment pursuant to article 74 of the Statute, Minority Opinion of Judge Christine Van den Wyngaert*, 7. mart 2014. (u daljem tekstu: *Opinion in Katanga Judgment*), stav 121 (kurziv dodat). V. takođe Schabas, W., i McDermott, Y., „Article 67“, u Ambos, K. (ur.), *Rome Statute of the International Criminal Court: Article-by-Article Commentary*, C.H.Beck, Hart, Nomos 2022 (Fourth Edition), str. 1981, anotacije na margini 25-26 (gde se navodi da „prema sudskoj praksi i akademskom stavu o odredbi Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima [koja je identična članu 67(1)(c) Statuta Međunarodnog krivičnog suda prema kome optuženi ima pravo da mu se sudi bez neopravdanog odlaganja] vremenski rok počinje da teče od trenutka kada osumnjičeno ili optuženo lice bude obavešteno da vlasti preduzimaju korake ka krivičnom gonjenju“). U *Opinion in Katanga Judgment*, sudija van den Vajngart konkretno navodi da se „razumno trajanje postupka mora oceniti u kontekstu konkretnih okolnosti predmeta, posebno [uključujući] njegovu složenost.“ V. pobijanu odluku, stavove 128-129.

objavljivanjem izveštaja Saveta Evrope. U tom kontekstu, panel smatra da je relevantno to što se u izveštaju konstatuje da on ne predstavlja krivičnu istragu.¹⁵⁸ Osim toga, u sudskoj praksi Evropskog suda reč je o radnjama policije, tužilaštva ili sudstva, te prema tome Savet Evrope nije vrsta nadležne instance čije bi se radnje mogle uzeti u obzir prilikom definisanja „razumnog roka“.¹⁵⁹ Činjenica da je izveštaj međunarodne organizacije prethodio krivičnoj istrazi tužilaštva može se pripisati vrsti krivičnih dela za koje se optuženi sada terete, a koja su od interesa za celu međunarodnu zajednicu, zbog čega je Savet Evrope preduzeo radnje.¹⁶⁰ Ako bi se prihvatio Tačijev stav, početna tačka za izračunavanje „razumnog roka“ bila bi znatno preuranjena, budući da je u kontekstu međunarodnog krivičnog pravosuđa sasvim uobičajeno da se pripremaju razni zvanični i nezvanični izveštaji o licima za koja se misli da su učestvovala u međunarodnim krivičnim delima.

57. U skladu s navedenim, panel smatra da je zaključak sudije za prethodni postupak da je datum na pozivu za informativni razgovor koji je tužilaštvo uručilo Tačiju zbog sumnji u odnosu na njega datum od kada postoji „bitan uticaj“¹⁶¹ na Tačijeve prilike, u potpunoj saglasnosti sa sudskom praksom Evropskog suda jer taj datum predstavlja prvi kontakt nadležne instance u vezi s krivičnom istragom koja bi konkretno mogla da se odnosi na optuženog. Panel u vezi s tim primećuje da se to dogodilo znatno pre 5. novembra 2020, dana kada su optuženi uhapšeni, dakle mnogo

¹⁵⁸ V. pobijanu odluku, stav 125. V. takođe Izveštaj Saveta Evrope, stavove 21, 175; odluku Ustavnog suda Kosova, stav 51 (u kojoj je Ustavni sud Kosova zaključio da Izveštaj Saveta Evrope sadrži više vrlo konkretnih krivičnih navoda i preporučuje da se o njima sprovede istraga i krivični postupak); odluku po prigovoru nenadležnosti, stavove 69-70. Termin „otkrića“ odnosi se na informacije koje je dala bivša glavna tužilja MKSJ-a Karla del Ponte, a ne na informacije iz Izveštaja Saveta Evrope (*contra* Tačijeve žalbe, stav 22).

¹⁵⁹ V. gore, fusnote 155-156. V. takođe pobijanu odluku, stav 123.

¹⁶⁰ Parlamentarna skupština Saveta Evrope, *Resolution 1782 (2011), Investigation of allegations of inhuman treatment of people and illicit trafficking in human organs in Kosovo* /Rezolucija 1782 (2011), Istraga u vezi s navodima o nečovečnom postupanju sa ljudima i nedozvoljenoj trgovini ljudskim organima na Kosovu/, 25. januar 2011, stav 14.

¹⁶¹ V. pobijanu odluku, stav 126.

ranije od dana kada su optuženi primili službeno obaveštenje da će biti krivično gonjeni.

58. S obzirom na navedeno, panel zaključuje da Tači nije pokazao da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da relevantni period da mu se sudi u razumnom roku teče od 17. novembra 2019. Panel Apelacionog suda stoga odbija Tačijevo sedmo pitanje.

4. Da li je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da se uvršćivanjem izveštaja Saveta Evrope u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća Kosova ne krši Tačijevo pravo na presumpciju nevinosti (Tačijevo osmo pitanje)

(a) Argumentacija strana u postupku

59. Tači tvrdi da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da uvršćivanje izveštaja Saveta Evrope u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća ne utiče na Tačijevo pravo na presumpciju nevinosti.¹⁶² Prema njegovom mišljenju, mada su neki izveštaji Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN) dali podsticaj osnivanju krivičnih sudova, nijedan od njih „ni izbliza ne koristi tako raspirivački jezik, iznosi neosnovane zaključke i javno osuđuje pojedince,“ među kojima i Tačija, kao što to čini Izveštaj Saveta Evrope, koji su Specijalizovana veća prihvatila kada su ga objavila na svom veb sajtu.¹⁶³ Tačijeva odbrana dalje tvrdi da je netačan zaključak sudije za prethodni postupak da Izveštaj Saveta Evrope nije korišćen kao osnov ni za jednu krivičnu optužbu, kao i da Tači ne može da proveriti razmere te greške.¹⁶⁴ Na kraju, Tači tvrdi da je zbog toga što je Izveštaj Saveta Evrope jedan od „osnovnih dokumenata“

¹⁶² Tačijeva žalba, stavovi 27, 32.

¹⁶³ Tačijeva žalba, stavovi 27-28. V. takođe Tačijevu žalbu, stav 26.

¹⁶⁴ Tačijeva žalba, stav 29. V. takođe Tačijevu repliku, stav 13. Tači takođe tvrdi da ako nijedna od optužbi nije zasnovana na Izveštaju Saveta Evrope, Izveštaj je trebalo objaviti s napomenom da su optužbe u njemu neosnovane. V. Tačijevu žalbu, stav 30; Tačijeva replika, stav 14.

Specijalizovanih veća, kao i zbog „prateće i koordinisane kampanje u medijima“, on suočen s konkretnim preprekama u pripremi svoje odbrane.¹⁶⁵

60. Tužilaštvo odgovara da Tačijeva argumentacija, koju on iznosi u kontekstu tvrdnji da je opravdano da se zbog narušavanja njegovih prava Specijalizovana veća oglase nenadležnim, „nije ni blizu standarda“ da bi predstavljala izuzetne slučajeve drastičnih povreda ljudskih prava, što bi bio jedini opravdani razlog da se Specijalizovana veća oglase nenadležnim.¹⁶⁶ Tužilaštvo dalje tvrdi da Tači nastoji da zaobiđe pravilo 77 Pravilnika, s obzirom na to da je ulaganje žalbe odobreno samo na posledice uvršćivanja Izveštaja Saveta Evrope u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća i ne odnosi se na prigovore u vezi s prirodom izveštaja i njegovog uticaja na pravo optuženog na presumpciju nevinosti.¹⁶⁷ Po mišljenju tužilaštva, Tači se uporno bavi okolnostima koje nisu povezane sa Specijalizovanim većima i kao takve izlaze iz okvira odobrenog pitanja.¹⁶⁸

61. Osim toga, tužilaštvo tvrdi da Tači nastoji da svako pominjanje tog izveštaja prikaže kao nedopušteno prihvatanje krivičnih navoda, iako to što je objavljen na vebajtu znači samo da je on deo normativnog okvira kojim je regulisana nadležnost Specijalizovanih veća.¹⁶⁹ I na kraju, tužilaštvo tvrdi da se pozivanjem na izveštaj ili njegovim objavljivanjem na vebajtu ne krši nijedno pravilo niti se time zadire u prava optuženog, i da Tačijev jedini navod o povredi njegovih prava „evidentno nema nikakve veze“ ni sa jednim postupkom Specijalizovanih veća ili Specijalizovanog tužilaštva.¹⁷⁰

¹⁶⁵ Tačijeva žalba, stav 31. V. takođe Tačijevu repliku, stavove 14-16.

¹⁶⁶ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 14-15.

¹⁶⁷ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 55-56.

¹⁶⁸ Odgovor na Tačijevu žalbu, stav 57.

¹⁶⁹ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 58-59.

¹⁷⁰ Odgovor na Tačijevu žalbu, stavovi 60-61.

62. Tači u replici tvrdi da je podizanje Izveštaja Saveta Evrope na nivo „osnovnog dokumenta“ pravna kvalifikacija koja ne postoji u Ustavu, Zakonu ili Pravilniku.¹⁷¹ Prema Tačiju, takvo „apriorno prihvatanje“ navoda iz izveštaja i uporno pridavanje većeg značaja izveštaju narušava njegovo pravo na presumpciju nevinosti.¹⁷²

(b) Ocena panela Apelacionog suda

63. Panel najpre konstatuje da je sudija za prethodni postupak zaključio da se ne može odobriti ulaganje žalbe na pojedine aspekte prvobitno formulisanog pitanja za koje je traženo odobrenje zato što pogrešno prikazuju pobijanu odluku.¹⁷³ Panel stoga smatra da se Tačijeve tvrdnje (i) da objavljivanjem Izveštaja Saveta Evrope na svom vebsajtu Specijalizovana veća taj izveštaj podržavaju¹⁷⁴ i uporno mu pridaju veći značaj,¹⁷⁵ i (ii) da je zaključak sudije za prethodni postupak da Izveštaj Saveta Evrope nije korišćen kao osnov za krivične optužbe pogrešan i da Tači ne može da oceni razmere te greške,¹⁷⁶ tiču pitanja koja izlaze iz okvira preformulisanog odobrenog pitanja. Panel stoga neće razmatrati te tvrdnje.

64. Prelazeći na osnovanost, panel konstatuje da je Izveštaj Saveta Evrope naveden na vebsajtu Specijalizovanih veća kao jedan od „osnovnih dokumenata“, pored razmene pisama, ustavnog amandmana na član 162 Ustava i sporazuma s državom domaćinom, zajedno s privremenom verzijom tog sporazuma između Holandije i Kosova.¹⁷⁷ Panel primećuje da je svrha takve strukture i organizacije vebsajta da se

¹⁷¹ Tačijeva replika, stav 15.

¹⁷² Tačijeva replika, stav 16.

¹⁷³ Odluka o odobrenju žalbe, stav 57, gde se upućuje na pobijanu odluku, stav 141. Pitanje za koje je Tači tražio odobrenje bilo je: „da li je sudija za prethodni postupak pogrešio u oceni o kršenju prava g. Tačija na presumpciju nevinosti kada je reč o izveštaju [Saveta Evrope], ignorišući tvrdnju odbrane da je do kršenja tog prava došlo zato što [Specijalizovana veća] sebe definišu polazeći od izveštaja u kome se osuđuje optuženi, a koji su [Specijalizovana veća] i tužilaštvo „aminovali““. V. odluku o odobrenju žalbe, stav 6(8).

¹⁷⁴ Tačijeva žalba, stav 28.

¹⁷⁵ Tačijeva replika, stav 16.

¹⁷⁶ Tačijeva žalba, stavovi 29-30; Tačijeva replika, stav 13.

¹⁷⁷ V. <<https://www.scp-ks.org/en/documents/foundational-documents>>, pristupljeno 19. maja 2022.

posetiocima omogućiti jednostavna orijentacija. Očigledno je da se iz takve praktične organizacije ne mogu izvesti nikakvi pravni zaključci.

65. Pored toga, panel primećuje da se svi dokumenti iz rubrike „Osnovni dokumenti“ odnose na mandat i osnivanje Specijalizovanih veća. S tim u vezi, panel napominje da su Specijalizovana veća izričito osnovana zato da bi Kosovo ispunilo svoje međunarodne obaveze u vezi sa navodima iz Izveštaja Saveta Evrope, kako je i navedeno u članu 162 Ustava i članovima 1(2) i 2 Zakona.¹⁷⁸ Međutim, Izveštaj Saveta Evrope nije pravni dokument niti je to dokument koji na bilo koji način definiše materijalno pravo merodavno za Specijalizovana veća.¹⁷⁹

66. Pored toga, Evropski sud za ljudska prava zaključio je da se mora praviti suštinska razlika između navoda da se samo sumnja da je neko lice izvršilo neko krivično delo i nedvosmislene izjave, bez pravosnažne osuđujuće presude, da je neko lice izvršilo to krivično delo.¹⁸⁰ Panel s tim u vezi napominje da je u Izveštaju Saveta Evrope jasno rečeno da su informacije u njemu samo navodi,¹⁸¹ a da su Specijalna istražna radna grupa i tužilaštvo vodili nezavisne istrage po navodima o krivičnim delima koja su u vezi sa Izveštajem Saveta Evrope.¹⁸²

67. Kao što je sudija za prethodni postupak konstatovao, do povrede prava na presumpciju nevinosti došlo bi ukoliko bi neko službeno lice u izjavi o licu optuženom za neko krivično delo izrazilo stav da je ono krivo i pre nego što je to dokazano na

¹⁷⁸ Član 162(1) Ustava; članovi 1(2), 2, 5 Zakona. V. takođe član 6(1) Zakona (prema kome su u okviru stvarne nadležnosti Specijalizovanih veća predviđa nadležnost nad krivičnim delima koja su u vezi sa Izveštajem Skupštine Saveta Evrope). Razmenom pisama obuhvaćene su međunarodne obaveze Kosova koje potiču iz Saveta Evrope. V. odluku Ustavnog suda Kosova, stav 51. V. takođe odluku Ustavnog suda Kosova, stavove 37-39; odluku po prigovoru nenadležnosti, stav 68.

¹⁷⁹ V. član 3(2)-(4) Zakona (o izvorima merodavnog prava).

¹⁸⁰ ECtHR, *Ismoilov and others v. Russia*, br. 2947/06, *Judgment*, 24. april 2008. (u daljem tekstu: *Ismoilov and others v. Russia Judgment*), stav 166; ECtHR, *Nešćák v. Slovakia*, br. 65559/01, *Judgment*, 27. februar 2007, stav 89.

¹⁸¹ Izveštaj Saveta Evrope, stavovi 1, 16, 174-175.

¹⁸² V. pobijanu odluku, stav 140.

sudu, bilo da je ta izjava data u okviru sudskog postupka ili u javnom kontekstu.¹⁸³ Panel dodaje da je Evropski sud zaključio da je svrha člana 6(2) Evropske konvencije o ljudskim pravima da se spreči kompromitovanje pravičnog krivičnog postupka štetnim izjavama u vezi s tim postupkom, tako da ako se krivični postupak ne vodi, ili se nije vodio u prošlosti, izjave kojima se pripisuje kažnjivo ili drugo neprihvatljivo ponašanje nisu relevantne za faktore u vezi sa presumpcijom nevinosti.¹⁸⁴ Panel napominje da u vreme kada je Izveštaj Saveta Evrope objavljen istrage nisu vođene.¹⁸⁵

68. Osim toga, kao što je primetio sudija za prethodni postupak, obilazak terena u cilju prikupljanja informacija i istrage redovno se pokreću u situacijama kada postoje optužbe da je došlo do teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava ljudskih prava.¹⁸⁶ Panel primećuje da se u takvim izveštajima u određenim slučajevima pominju i konkretni akteri.¹⁸⁷ U svakom slučaju, panel smatra da praksa da se u izveštajima UN-a sa obilazaka terena ne imenuju izvršiocu potiče od drukčije prirode i svrhe tih izveštaja. Dok je Izveštaj Saveta Evrope bio politički

¹⁸³ Pobijana odluka, stav 136, gde se upućuje na ECtHR, *Allen v. the United Kingdom*, br. 25424/09, *Judgment*, 12. jul 2013. (u daljem tekstu: *Allen v. the United Kingdom Judgment*), stav 93; ECtHR, *Daktaras v. Lithuania*, br. 42095/98, *Judgment*, 10. oktobar 2000, stav 41; ECtHR, *Allet de Ribemont v. France*, br. 15175/89, *Judgment*, 10. februar 1995, stav 36; ECtHR, *Kemal Coşkun v. Turkey*, br. 45028/07, *Judgment*, 28. mart 2017, stav 42.

¹⁸⁴ *Ismoilov and Others v. Russia Judgment*, stav 160, gde se upućuje na ECtHR, *Zollmann v. the United Kingdom*, br. 62902/00, *Decision*, 27. novembar 2003; ECtHR, *Larrañaga Arando and others v. Spain*, br. 73911/16, *Decision*, 25. jun 2019, stav 40. V. takođe ECtHR, *Cleve v. Germany*, br. 48144/09, *Judgment*, 15. januar 2015, stavove 32-33 („[presumpcija nevinosti je] procesna garancija u kontekstu samog krivičnog postupka“); *Allen v. the United Kingdom Judgment*, stav 104:

[kad god] se javi pitanje merodavnosti člana 6(2) [Evropske konvencije] u kontekstu kasnijeg postupka, žalilac mora da pokaže postojanje veze [...] između okončanog krivičnog postupka i postupka koji sledi. Takva veza verovatno će postojati, na primer, kada je u kasnijem postupku potrebno ispitati ishod prethodnog krivičnog postupka i, posebno, kada sud mora da analizira krivičnu presudu, ispituje ili ocenjuje dokaze iz krivičnog spisa, ocenjuje učesće žalioca u nekim ili svim događajima koji su doveli do krivične optužbe ili daje mišljenje o postojećim naznakama moguće krivice žalioca.

V. takođe pobijanu odluku, stav 137.

¹⁸⁵ V. gore, fusnotu 158. V. takođe pobijanu odluku, stav 139.

¹⁸⁶ Pobijana odluka, fusnota. 288.

¹⁸⁷ V. npr. Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za ljudska prava, *Report of the Fact-Finding Mission on Syria pursuant to Human Rights Council resolution S-16/1*, avgust 2011, stav 32. V. takođe Tačijevu žalbu, fusnotu. 40.

podsticaj za osnivanje Specijalizovanih veća,¹⁸⁸ svrha tih izveštaja je, obično, da se prikupe, konsoliduju, sačuvaju i analiziraju dokazi o međunarodnim krivičnim delima da bi se omogućilo i ubrzalo vođenje krivičnih postupaka.¹⁸⁹

69. Što se tiče Tačijeve tvrdnje da je suočen s preprekama u pripremi svoje odbrane koje su povezane sa, kako to on naziva, „pratećom i koordinisanom kampanjom u medijima“,¹⁹⁰ panel konstatuje da je to izvan kontrole Specijalizovanih veća i tužilaštva. Ukoliko izjave u medijima nisu doslovce prenete zvanične informacije javnih organa, nema povrede člana 6(2) Evropske konvencije.¹⁹¹ Pored toga, panel primećuje da je Evropski sud konstatovao da su u demokratskom društvu oštri komentari u štampi ponekad neizbežni kada je reč o pitanjima od javnog interesa.¹⁹²

70. S obzirom na navedeno, panel zaključuje da Tači nije pokazao da je sudija za prethodni postupak pogrešio kad je zaključio da uvrščivanje Izveštaja Saveta Evrope u „osnovne dokumente“ Specijalizovanih veća ne narušava Tačijevo pravo na presumpciju nevinosti. Panel Apelacionog veća stoga odbija Tačijevo osmo pitanje.

V. VESELJIJEV ZAHTEV ZA UPUĆIVANJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI SPECIJALIZOVANOM VEĆU USTAVNOG SUDA

71. Veselji kao alternativnu pravnu zaštitu traži da se njegovo pitanje uputi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.¹⁹³ Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da Veselji nema

¹⁸⁸ V. pobijanu odluku, stav 141.

¹⁸⁹ V. npr. UNHRC, *Report of the independent international fact-finding mission on the Bolivarian Republic of Venezuela*, A/HRC/48/69, 16. septembar 2021, stavove 13, 108-116, 118-120; UNHRC, *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary-General: Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar*, A/HRC/RES/39/2, 25. septembar 2018, stav 22; UNHRC, *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*, A/HRC/32/CRP.1, 8. jun 2016, stavove 332-333; UNHRC, *Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/19/69, 22. februar 2012, stav 87.

¹⁹⁰ V. Tačijevu žalbu, stav 31. V. takođe Tačijevu repliku, stav 14.

¹⁹¹ ECtHR, *Mityanin and Leonov v. Russia*, br. 11436/06 i 22912/06, *Judgment*, 7. maj 2019, stav 102.

¹⁹² ECtHR, *Burzo v. Romania*, br. 75109/01 i 12639/02, *Judgment*, 30. jun 2009, stav 160; ECtHR, *Akay v. Turkey*, br. 34501/97, *Decision*, 19. februar 2002, stav 2.

¹⁹³ Veseljijeva žalba, stavovi 5, 51(b). V. gore, stav 11(e).

pravo da podnese takav zahtev zato što se njime „evidentno krši“ pravilo 75(5) Pravilnika i ne pokreće ništa što bi dovelo u pitanje ustavnost Zakona.¹⁹⁴ Panel napominje da je reč o pitanju da li Zakon u delu koji se odnosi na režim materijalnog prava Specijalizovanih veća dovodi do nejednakosti kojom se krši Ustav.¹⁹⁵ Prema članu 49(4) Zakona, panel može da uputi pitanja u vezi sa ustavnošću zakona Specijalizovanom veću Ustavnog suda, između ostalog, kada nije siguran da li je osporeni zakon u skladu sa Ustavom. Kao što je pokazano u analizi iznetoj gore u tekstu, to ovde nije slučaj. S obzirom na to, panel odbacuje Veseljijev zahtev za upućivanje Veseljijevog pitanja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

VI. DISPOZITIV

72. Iz navedenih razloga, panel Apelacionog suda

ODBIJA žalbe.

/potpis na originalu/

Sudija Mišel Pikar,
predsedavajući sudija

Petak, 20. maj 2022.

Hag, Holandija

¹⁹⁴ Odgovor na Veseljijevu žalbu, stavovi 42, 44.

¹⁹⁵ V. odluku o odobrenju žalbe, stavove 7, 66, 68(a),(d). V. takođe Veseljijevu žalbu, stav 2.